

BÀI TẬP TRIẾT HỌC MÁC- Lênin

Triết học Mác Lênin (Học viện Ngân hàng)

(Đúng)

Giải thích:

- Đây là điều kiện chính trị-xã hội quan trọng nhất thúc đẩy sự ra đời của chủ nghĩa Mac nói chung, triết học Mác nói riêng.

Câu 30: Một trong những bước ngoặt cách mạng trong triết học do C.Mác và Ph.Ăngghen thực hiện là đã thống nhất chủ nghĩa duy vật với phép biện chứng.

(Đúng)

Giải thích:

- Mác đã kết hợp chủ nghĩa duy vật cũ và phép biện chứng của Hegel, rồi sau đó cải tạo và gộp chúng lại thành chủ nghĩa duy vật biện chứng.

III.TỰ LUẬN

Câu 31: Phân tích nội dung và ý nghĩa vấn đề cơ bản của triết học.

Vấn đề cơ bản của triết học: mối quan hệ giữa vật chất và ý thức.

Ăngghen khái quát: “Vấn đề cơ bản lớn của mọi triết học, đặc biệt là của triết học hiện đại, là vấn đề tồn tại giữa tư duy với tồn tại.”

Vấn đề cơ bản của triết học có 2 mặt, mỗi mặt trả lời cho 1 câu hỏi:

- **Mặt thứ nhất:** giữa vật chất và ý thức cái nào có trước, cái nào có sau, cái nào quyết định cái nào.
- **Mặt thứ hai:** con người có thể nhận thức được thế giới hay không.

Giải quyết mặt thứ nhất vấn đề cơ bản của triết học đã phân chia các trường phái triết học thành 3 trường phái sau:

- **Chủ nghĩa duy vật:** quan niệm vật chất có trước, ý thức có sau, vật chất quyết định ý thức.
- **Chủ nghĩa duy tâm:** quan niệm ý thức có trước, vật chất có sau, ý thức quyết định vật chất.
- **Triết học nhị nguyên:** quan niệm vật chất và ý thức là hai bản nguyên độc lập với nhau, cùng tồn tại, không có cái nào trước cái nào sau, không cái nào quyết định cái nào.

Giải quyết mặt thứ hai vấn đề cơ bản của triết học đã phân chia các trường phái triết học thành:

- **Thuyết khả tri:** thừa nhận khả năng nhận thức thế giới của con người.
- **Thuyết bất khả tri:** phủ nhận khả năng nhận thức bản chất thế giới của con người, nếu có nhận thức được thì chỉ nhận thức được cái bề ngoài.

Ý nghĩa vấn đề cơ bản của triết học: Giải quyết vấn đề cơ bản của triết học là cơ sở để giải quyết các vấn đề khác của triết học, đồng thời là tiêu chí để xác định lập trường thế giới quan của các triết gia và học thuyết của họ.

Câu 33: Phân tích điều kiện kinh tế-xã hội cho sự ra đời của chủ nghĩa Mác?

Chủ nghĩa Mác ra đời vào những năm 1840 ở Tây Âu. Đây là thời kỳ chủ nghĩa tư bản bước sang giai đoạn phát triển mới với cuộc cách mạng công nghiệp, lực lượng sản xuất phát triển vượt bậc. Cùng với sự phát triển của lực lượng sản xuất, những mâu thuẫn trong xã hội cũng nảy sinh:

Về mặt kinh tế: đó là mâu thuẫn giữa tính xã hội hóa ngày càng cao của lực lượng sản xuất với tính chất tư nhân của quan hệ sản xuất tư bản chủ nghĩa.

Về mặt xã hội: do của cải ngày càng tăng lên nhưng phân chia không đồng đều, tư liệu sản xuất tập trung chủ yếu vào tay các nhà tư sản, bất công xã hội ngày càng tăng, mâu thuẫn đối kháng xã hội ngày càng sâu sắc giữa giai cấp vô sản với giai cấp tư sản dẫn đến những cuộc đấu tranh của giai cấp vô sản chống lại giai cấp tư sản.

Những cuộc đấu tranh tiêu biểu của giai cấp vô sản:

- Cuộc đấu tranh của công nhân dệt ở Liêng (Pháp) các năm 1831, 1834.
- Phong trào Hiến chương Anh từ năm 1835 đến 1848.
- Cuộc khởi nghĩa của công nhân dệt Xiledi (Đức) năm 1844.

⇒ Những phong trào đấu tranh đó chứng minh giai cấp vô sản đã trở thành một lực lượng chính trị độc lập, tiên phong trong cuộc đấu tranh cho nền dân chủ, công bằng và tiến bộ xã hội. Thực tiễn cách mạng của giai cấp vô sản đòi hỏi lý luận soi sáng. Do đó, chủ nghĩa Mác đã ra đời để đáp ứng nhu cầu ấy.

Câu 32: So sánh sự khác nhau giữa phương pháp siêu hình và phương pháp biện chứng trong triết học. Lấy ví dụ minh họa.

Sự khác nhau giữa phương pháp siêu hình và phương pháp biện chứng là:

Phương pháp siêu hình:

- Nhận thức sự vật, hiện tượng ở trạng thái cô lập, tách ra khỏi các chỉnh thể khác.
- Nhận thức sự vật, hiện tượng ở trạng thái tĩnh tại, phát triển chỉ là sự phát triển về lượng.
- Nguyên nhân phát triển: nằm bên ngoài đối tượng.

=> Cứng nhắc, máy móc.

Phương pháp biện chứng:

- Nhận thức sự vật, hiện tượng trong các mối liên hệ với nhau.
- Nhận thức sự vật, hiện tượng ở trong trạng thái vận động, phát triển, biến đổi. Phát triển là sự biến đổi cả mặt lượng và chất của sự vật.
- Nguyên nhân phát triển: do giải quyết mâu thuẫn giữa các mặt đối lập trong bản thân sự vật, hiện tượng.

=> Linh hoạt, mềm dẻo.

Ví dụ: 1 viên phấn

- **Theo phương pháp luận biện chứng:** dưới tác dụng lực cơ học thì sau khi viết viên phấn sẽ bị mài mòn không còn hình dạng như trước. Dưới tác dụng hoá học sẽ bị ăn mòn... không còn hình dạng như ban đầu.
- **Theo phương pháp luận siêu hình:** dù bao lau đì nữa viên phấn đó vẫn luôn tồn tại như thế không thay đổi.

CHƯƠNG II: CHỦ NGHĨA DUY VẬT BIỆN CHỨNG

I. TRẮC NGHIỆM

Câu 29: Yêu cầu xem xét sự vật trong nhiều mối liên hệ, nhiều góc độ để có cái nhìn đúng đắn về sự vật; đồng thời đánh giá đúng vai trò, vị trí của từng mối liên hệ đối với sự vật là nguyên tắc của:

D. Quan điểm khách quan.

Câu 30: Nguồn gốc của sự phát triển?

D. Là do việc giải quyết những mâu thuẫn bên trong sự vật quy định.

Câu 31: Từ nguyên lý về sự phát triển rút ra nguyên tắc phương pháp luận nào?

A. Quan điểm phát triển.

Câu 32: Những khái niệm rộng nhất, phản ánh những mặt, những thuộc tính, những mối liên hệ chung, cơ bản nhất của các sự vật hiện tượng thuộc một lĩnh vực nhất định được gọi là gì?

A. Phạm trù.

Câu 33: Theo phép biện chứng duy vật, phạm trù cái riêng:

D. Dùng để chỉ một sự vật, một hiện tượng, một quá trình riêng lẻ nhất định.

Câu 34: Phạm trù nào dùng để chỉ những thuộc tính, yếu tố lặp lại ở nhiều sự vật, hiện tượng?

C. Cái chung.

Câu 35: Phạm trù nguyên nhân:

A. Dùng để chỉ sự tác động lẫn nhau giữa các mặt trong một sự vật, hiện tượng hoặc giữa các sự vật, hiện tượng với nhau, từ đó tạo ra những biến đổi nhất định.

Câu 36: Phạm trù triết học dùng để chỉ những biến đổi xuất hiện do sự tương tác giữa các mặt trong một sự vật hoặc giữa các sự vật với nhau gây ra, được gọi là:

B. Kết quả.

Câu 37: Nguyên nhân và kết quả có quan hệ như thế nào?

D. Tương đối.

Câu 38: Phạm trù nào dùng để chỉ sự tổng hợp tất cả những mặt, những yếu tố, những quá trình tạo nên sự vật, hiện tượng?

A. Nội dung.

Câu 39: Phạm trù “hình thức” trong phép biện chứng duy vật dùng để chỉ nội dung nào?

C. Phương thức tồn tại, phát triển của sự vật, là hệ thống các mối liên hệ tương đối bền vững giữa các yếu tố của sự vật đó.

Câu 40: Mối quan hệ giữa nội dung và hình thức thể hiện:

A. Cả hai quyết định và biểu hiện lẫn nhau.

Câu 41: Phạm trù nào dùng để chỉ sự tổng hợp tất cả những mặt, những mối liên hệ tất nhiên, tương đối ổn định ở bên trong, quy định sự vận động và phát triển của sự vật, hiện tượng đó?

C. Bản chất.

Câu 42: Quan điểm duy vật biện chứng hiểu thế nào về mối quan hệ bản chất-hiện tượng?

A. Bản chất bộc lộ thông qua nhiều hiện tượng, mỗi hiện tượng chỉ bộc lộ một phần bản chất.

Câu 43: Theo phép biện chứng duy vật, cái tất yếu biểu hiện như thế nào?

C. Thông qua hàng loạt cái ngẫu nhiên.

Câu 44: Phạm trù quy luật trong phép biện chứng duy vật được hiểu là gì?

D. Là những mối liên hệ bản chất, tất nhiên, tương đối ổn định và lặp đi lặp lại giữa các sự vật hay giữa các yếu tố của sự vật.

Câu 45: Quy luật nào vạch ra phương thức của sự vận động và phát triển của sự vật?

C. Quy luật từ những thay đổi về lượng dẫn đến thay đổi về chất và ngược lại.

Câu 46: Chất của sự vật không chỉ được xác định bởi các chất của yếu tố cấu thành mà còn bởi yếu tố nào?

Câu 64: Ý thức là thuộc tính của vật chất.

(Đúng)

Giải thích:

- Theo quan điểm của triết học Mác-Lênin, ý thức là sản phẩm và thuộc tính của một dạng vật chất có tổ chức cao là bộ óc người, là sự phản ánh chủ động, tích cực, sáng tạo thế giới khách quan vào trong bộ óc người trên cơ sở thực tiễn.

Câu 65: Nguồn gốc trực tiếp và có tính quyết định tới sự ra đời và phát triển của ý thức là nguồn gốc tự nhiên.

(Sai)

Giải thích:

- Vì cùng với lao động là ngôn ngữ- hai sức kích thích chủ yếu và trực tiếp nhất làm cho ý thức hình thành và phát triển (Nguồn gốc xã hội).

Câu 66: Ý thức là hình thức phản ánh cao nhất của thế giới vật chất.

(Đúng)

Giải thích:

- Ý thức là sự phản ánh thế giới vật chất khách quan vào bộ óc con người và có sự cải biến, sáng tạo.
- Qua quá trình tiến hóa lâu dài của tự nhiên, con người trở thành sản phẩm cao nhất, thuộc tính phản ánh của bộ óc người có trình độ cao hơn, phức tạp hơn, hoàn mỹ nhất so với mọi đối tượng khác trong tự nhiên.

Câu 67: Đứng im mang tính tương đối, tạm thời. Vận động là tuyệt đối, vĩnh viễn.

(Đúng)

Giải thích:

Đứng im là tương đối, tạm thời vì:

- Đứng im chỉ xảy ra trong một mối quan hệ nhất định chứ không phải trong mọi quan hệ.

- Đứng im chỉ xảy ra khi xét ở một hình thức vận động xác định chứ không phải trong mọi hình thức vận động.
- Đứng im chỉ xét trong một thời gian xác định, chính trong thời gian đó đã xuất hiện nhân tố phá vỡ tính ổn định của sự vật.

Vận động là tuyệt đối, vĩnh viễn vì:

- Theo quan điểm của chủ nghĩa duy vật biện chứng, vận động không bị quy về hình thức giản đơn là sự di chuyển vật thể trong không gian, mà chỉ mọi sự biến đổi nói chung.
- Vận động là phương thức tồn tại của vật chất, nhờ vận động và thông qua vận động mà vật chất biểu hiện sự tồn tại của mình.

Câu 68: Phép biện chứng duy vật cho rằng phát triển là một quá trình liên tục.

(Sai)

Giải thích:

- Theo quan điểm duy vật biện chứng, phát triển là quá trình vận động của sự vật theo khuynh hướng đi lên từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp, từ kém hoàn thiện đến hoàn thiện hơn.
- Phát triển là một quá trình quanh co, phức tạp diễn ra theo vòng xoáy xoắn ốc.

Câu 69: Theo phép biện chứng duy vật, cách giải quyết mâu thuẫn đúng đắn nhất là xoá bỏ hoàn toàn các mặt đối lập.

(Sai)

Giải thích:

- Cần phải đặt sự vật trong quá trình vận động, phát triển, khuynh hướng đi lên của nó.
- Phải nhận được tính quanh co, phức tạp trong quá trình phát triển của sự vật.

Câu 70: Theo quan điểm duy vật biện chứng, mọi sự thay đổi về lượng đều dẫn đến chất của sự vật thay đổi theo.

(Sai)

Giải thích:

- Trong giới hạn nhất định là độ, sự thay đổi về lượng chưa làm cho chất của sự vật thay đổi.
- Lượng biến đổi dần dần, đến một giới hạn nào đó dẫn tới sự thay đổi về chất.

Câu 71: Cả cái tất nhiên và cái ngẫu nhiên đều có nguyên nhân.

(Đúng)

Giải thích:

- **Tất nhiên:** để chỉ cái do những nguyên nhân cơ bản bên trong của kết cấu vật chất quyết định.
- **Ngẫu nhiên:** để chỉ cái do các nhân tố bên ngoài, do sự ngẫu hợp nhiều hoàn cảnh bên ngoài quyết định.

Câu 72: Theo quan điểm duy vật biện chứng, hiện tượng và bản chất là một.

(Sai)

Giải thích:

- **Bản chất:** chỉ những mặt, những mối liên hệ tất nhiên, ổn định quy định sự vận động phát triển của sự vật.
- **Hiện tượng:** chỉ sự biểu hiện của vật chất trong điều kiện xác định.

Bản chất và hiện tượng thống nhất với nhau: **bản chất** được biểu hiện thông qua **hiện tượng**, **hiện tượng** là biểu hiện của một bản chất nào đó.

Bản chất và hiện tượng đối lập nhau:

- **Bản chất** là cái bên trong, khó nắm bắt, là cái chung, cái tất yếu, có tính ổn định.
- **Hiện tượng** là cái bên ngoài có thể trực quan được, là cái riêng, phong phú, đa dạng, có thể biến đổi được.

Câu 73: Mọi chân lý đều chỉ có tính tương đối.

(Đúng)

Giải thích:

- Những tri thức của chân lý đúng nhưng chưa hoàn toàn đầy đủ, nó mới phản ánh một mặt, một bộ phận nào đó của hiện thực khách quan trong những điều kiện giới hạn xác định.

III.TỰ LUẬN

Câu 74: Phân tích nội dung và ý nghĩa vật chất của V.I.Lênin?

Lênin đã định nghĩa: “*Vật chất là một phạm trù triết học dùng để chỉ thực tại khách quan được đem lại cho con người trong cảm giác, được cảm giác của chúng ta chép lại, chụp lại, phản ánh và tồn tại không lệ thuộc vào cảm giác*”.

Định nghĩa vật chất của Lênin bao gồm các nội dung cơ bản sau:

- Thứ nhất:** vật chất là thực tại khách quan- cái tồn tại hiện thực bên ngoài ý thức và không lệ thuộc vào ý thức.
  - Ví dụ:** Phương Đông quan niệm rằng: vật chất là Ngũ hành (Kim- Mộc- Thủy- Hỏa- Thổ).

Những quan niệm khác cho rằng: vật chất là: hạt, điện tử...

- Thứ hai:** vật chất là cái mà khi tác động vào giác quan con người thì đem lại cho con người cảm giác.
  - Ví dụ:** Thị giác nhìn thấy vật thể => Truyền về trung khu thần kinh tạo nên cảm giác => Hình thành hiểu biết về sự vật hiện tượng.
- Thứ ba:** vật chất là cái mà ý thức chẳng qua chỉ là sự phản ánh của nó.
  - Ví dụ:** Hình ảnh cái cây trong đầu chúng ta chỉ là chép lại, chụp lại, là bản sao của cái cây đang tồn tại với tư cách là hiện thực khách quan.

Ý nghĩa định nghĩa vật chất của Lênin:

- Thứ nhất:** bằng việc tìm ra thuộc tính chung nhất, phổ biến nhất của vật chất là thuộc tính tồn tại khách quan, định nghĩa vật chất của Lênin đã khắc phục được quan niệm duy tâm và quan niệm chủ nghĩa duy vật cũ về vật chất.
- Thứ hai:** thông qua định nghĩa vật chất, Lênin đã giải quyết vấn đề cơ bản của triết học trên lập trường duy vật và khả tri. Vật chất có trước, ý thức có sau và con người có thể nhận thức được thế giới khách quan.
- Thứ ba:** định hướng cho các nhà khoa học tự nhiên trong việc tìm kiếm, khám phá ra những cấu trúc vật chất mới.

- **Thứ tư:** định hướng cho quan điểm duy vật khi nhận thức các vấn đề xã hội.

Câu 75: Phân tích vai trò của lao động và ngôn ngữ đối với sự ra đời và phát triển của ý thức.

Vai trò của lao động đối với sự ra đời và phát triển của ý thức:

- **Thứ nhất:** Lao động đã giải phóng con người khỏi thế giới động vật, giúp con người sáng tạo ra công cụ lao động và sử dụng công cụ ấy phục vụ mục đích sống của mình.
- **Thứ hai:** Lao động đã giúp con người tìm ra lửa và nấu chín thức ăn. Điều đó giúp cho bộ óc của con người ngày càng phát triển và hoàn thiện về mặt sinh học.
- **Thứ ba:** Nhờ lao động, con người tác động vào thế giới khách quan làm thế giới khách quan bộc lộ những đặc điểm, những thuộc tính mà qua đó con người có thể nhận thức được. Và từ đó năng lực tư duy của con người ngày càng phát triển.
- **Thứ tư:** Lao động dẫn đến sự hình thành ngôn ngữ. Ngôn ngữ, một mặt là kết quả của lao động, mặt khác lại là nhân tố tích cực tác động đến quá trình lao động và phát triển ý thức của con người.

Ví dụ: Trong tự nhiên, con vật tồn tại nhờ những vật phẩm có sẵn như: trái cây, côn trùng hoặc những sinh vật yếu hơn chúng... Nhưng con người thì khác, con người có khả năng sản xuất ra: lương thực thực phẩm, đồ dùng sinh hoạt (bàn ghế, tivi, tủ lạnh...) để đáp ứng nhu cầu của mình.

⇒ Chính thông qua lao động, hay còn gọi là hoạt động thực tiễn nhằm cải tạo thế giới khách quan mà con người mới có thể phản ánh được, biết được nhiều bí mật về thế giới và có được ý thức về thế giới.

Vai trò của ngôn ngữ đối với sự ra đời và phát triển của ý thức:

- Ngôn ngữ vừa là phương tiện giao tiếp, vừa là công cụ để truyền đạt tư tưởng kinh nghiệm của con người.

- Ngôn ngữ giúp con người phản ánh khái quát những thuộc tính của sự vật, hiện tượng trong thế giới khách quan.
- **Cùng với lao động là ngôn ngữ- 2 sức kích thích chủ yếu và trực tiếp nhất làm cho ý thức hình thành và phát triển.**

Câu 76: Phân tích mối quan hệ biện chứng giữa vật chất và ý thức. Cho ví dụ. Từ đó rút ra phương pháp luận?

Mối quan hệ biện chứng giữa vật chất và ý thức:

Chủ nghĩa duy vật biện chứng khẳng định: Vật chất có trước, ý thức có sau. Vật chất là nguồn gốc của ý thức và quyết định ý thức, song ý thức có thể tác động trở lại vật chất thông qua hoạt động thực tiễn của con người.

Vật chất quyết định ý thức thể hiện trên các khía cạnh:

- **Thứ nhất:** vật chất quyết định nguồn gốc của ý thức. Các yếu tố hợp thành nguồn gốc tự nhiên cũng như nguồn gốc xã hội của ý thức đều mang tính vật chất (bộ óc người – một dạng vật chất có tổ chức cao và phản ánh thế giới khách quan vào bộ óc người, lao động, ngôn ngữ).
- **Thứ hai:** vật chất quyết định nội dung của ý thức. Ý thức là sự phản ánh thế giới vật chất nên vật chất quyết định nội dung của ý thức. Hay nói cách khác, có thể giới hiện thực vận động, phát triển theo những quy luật khách quan của nó, được phản ánh vào ý thức mới có nội dung của ý thức.
- **Thứ ba:** vật chất quyết định sự vận động, phát triển của ý thức. Mọi sự tồn tại, phát triển của ý thức đều gắn liền với quá trình biến đổi của vật chất. Vật chất thay đổi thì sớm hay muộn, ý thức cũng phải thay đổi theo.

Ý thức có tính độc lập tương đối và tác động trở lại vật chất, thể hiện trên các khía cạnh sau:

- **Thứ nhất:** ý thức là sự phản ánh thế giới vật chất vào đầu óc con người, do vật chất sinh ra, nhưng khi đã ra đời thì ý thức có “đời sống” riêng, có quy luật vận động, phát triển riêng, không lệ thuộc một cách máy móc vào vật chất.
- **Thứ hai:** sự tác động của ý thức đối với vật chất phải thông qua hoạt động thực tiễn của con người. Nhờ hoạt động thực tiễn, ý thức có thể làm biến đổi những điều kiện, hoàn cảnh vật chất. Thậm chí còn tạo ra “thiên nhiên

thứ hai” phục vụ cho cuộc sống con người. Còn tự bản thân ý thức thì không thể tự biến đổi được hiện thực.

- **Thứ ba:** vai trò của ý thức thể hiện ở chỗ nó chỉ đạo hoạt động, hành động của con người. Phụ thuộc vào nội dung, tính chất và trình độ phản ánh thế giới khách quan mà ý thức có thể tác động trở lại thế giới khách quan theo những chiều hướng khác nhau. Nếu ý thức phản ánh đúng đắn thế giới khách quan, phù hợp với quy luật khách quan thì sẽ định hướng cho hoạt động cải tạo thế giới của con người có hiệu quả. Ngược lại, nếu ý thức phản ánh sai lệch, đi ngược lại với thế giới khách quan, thì hoạt động của con người sẽ không đạt được mục đích.

Ví dụ: tập tục bó chân với quan niệm cổ hủ đã làm cho nhiều bé gái bị hoại tử và chết.

Ý nghĩa phương pháp luận:

Trong mọi hoạt động nhận thức và hoạt động thực tiễn phải xuất phát từ thực tế khách quan, tôn trọng quy luật khách quan, đồng thời phát huy tính năng động chủ quan:

Xuất phát từ thực tế khách quan, tôn trọng quy luật khách quan:

- Đòi hỏi con người trong nhận thức và hành động phải xuất phát từ thực tế khách quan, tôn trọng quy luật, nhận thức và hành động theo quy luật, từ đó xác định mục đích, kế hoạch, biện pháp cụ thể...
- Không được lấy ý chí áp đặt cho thực tế, lấy ảo tưởng thay cho hiện thực, lấy tình cảm làm điểm xuất phát cho chiến lược, sách lược...

Phát huy tính năng động chủ quan:

- Đòi hỏi con người phải phát huy vai trò tích cực, năng động sáng tạo của ý thức.
- Không ngừng học tập, nắm vững tri thức khoa học để có thể nắm bắt bản chất, quy luật của thế giới khách quan.
- Không ngừng tu dưỡng đạo đức, trau dồi tình cảm.
- Không ngừng rèn luyện ý chí để có thể vượt qua mọi khó khăn, thử thách, tránh sự lạm dụng, bảo thủ.

Câu 77: Phân tích bản chất của ý thức, từ đó chỉ ra vai trò của ý thức trong đời sống xã hội và đối với bản thân sinh viên?

Bản chất của ý thức:

- **Ý thức là hình ảnh chủ quan của thế giới khách quan:**
  - Ý thức là cái vật chất ở bên ngoài "di chuyển" vào trong đầu óc của con người và được cải biến đi ở trong đó.
  - Kết quả phản ánh của ý thức tuỳ thuộc vào nhiều yếu tố: đối tượng phản ánh, điều kiện lịch sự xã hội, phẩm chất, năng lực, kinh nghiệm sống của chủ thể phản ánh.
  - Cùng một đối tượng phản ánh nhưng với các chủ thể phản ánh khác nhau thì kết quả đối tượng trong ý thức cũng rất khác nhau.
- **Ý thức là sự phản ánh tích cực, sáng tạo gắn liền với thực tiễn xã hội:**
  - Ý thức không còn là phản ánh y nguyên thế giới khách quan mà nó được cải biến qua lăng kính chủ quan của mỗi người. Vì mỗi người đều có sự khác nhau về: hoàn cảnh xuất thân, tâm lí, tình cảm, sở thích, tri thức, trình độ, kinh nghiệm...
  - Ý thức chỉ đạo hoạt động của con người, có thể quyết định cho con người hành động đúng hay sai, thành công hay thất bại trên cơ sở những điều kiện khách quan nhất định.
  - Tính sáng tạo của ý thức thể hiện ra rất phong phú. Trên cơ sở những cái đã có trước, ý thức có khả năng tạo ra tri thức mới về sự vật.
  - Ý thức có thể tưởng tượng ra những thứ không có trong thực tế.
- **Ý thức mang bản chất lịch sử, xã hội:**
  - Ý thức là sản phẩm lịch sử của sự phát triển xã hội nên về bản chất là có tính xã hội.
  - Ý thức còn là bản chất xã hội vì ý thức bao giờ cũng là ý thức của con người. Nhưng mỗi con người đều sống trong một xã hội, bị quy định bởi điều kiện vật chất và tinh thần vì vậy ý thức bao giờ cũng mang tính xã hội.
  - Ý thức bắt nguồn từ thực tiễn lịch sử-xã hội, phản ánh những quan hệ xã hội khách quan.
  - Sự ra đời và tồn tại của ý thức gắn liền với hoạt động thực tiễn, chịu sự chi phối không chỉ của các quy luật sinh học mà chủ yếu là của các

quy luật xã hội, do nhu cầu giao tiếp xã hội và các điều kiện sinh hoạt hiện thực của xã hội quy định.

- Với tính năng động, ý thức đã sáng tạo lại hiện thực theo nhu cầu của thực tiễn xã hội.
- Mỗi con người đều sống trong một xã hội, bị quy định bởi điều kiện vật chất và tinh thần. Con người sống ở những thời đại khác nhau, ý thức xã hội cũng sẽ khác nhau hay ngay cả trong cùng một thời đại, con người có hoàn cảnh sống khác nhau thì ý thức cũng sẽ khác nhau.

Vai trò của ý thức:

- Khẳng định vật chất là nguồn gốc khách quan, là cơ sở sản sinh ra ý thức, còn ý thức chỉ là sản phẩm, là sự phản ánh thế giới khách quan trong nhận thức và hành động của con người thì phải xuất phát từ hiện thực khách quan, tôn trọng và hành động theo hiện thực khách quan.
- Ý thức có vai trò tích cực trong sự tác động trở lại đối với vật chất, phép biện chứng duy vật yêu cầu trong nhận thức và trong hoạt động Ý thức con người cần phải nhận thức và vận dụng quy luật khách quan một cách chủ động, sáng tạo, chống lại thái độ tiêu cực, thụ động.
- Tìm hiểu vai trò của ý thức sẽ giúp chúng ta phát huy tính năng động sáng tạo của bộ óc con người, phát huy vai trò của con người để cải tổ thế giới quan cũng như khắc phục các tính bảo thủ, tiêu cực thiếu tính sáng tạo của con người. Bên cạnh đó cũng áp dụng được đối với sinh viên.

Câu 78: Phân tích nội dung của nguyên lý về sự phát triển? Ý nghĩa phương pháp luận và vận dụng vào thực tiễn?

Định nghĩa:

Quan điểm siêu hình: Phát triển là:

- Thay đổi về lượng là sự tuần hoàn, lặp lại không có sự ra đời của cái mới.
- Nguyên nhân phát triển ở bên ngoài sự vật.
- Tiến lên theo đường thẳng.

Quan điểm biện chứng: Phát triển là:

- Thay đổi về lượng và chất theo chiều hướng hoàn thiện hơn.

- Nguyên nhân phát triển ở bên trong sự vật.
- Sự phát triển theo hướng quanh co phức tạp.

=> Phát triển là quá trình vận động của sự vật từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp, từ kém hoàn thiện đến hoàn thiện hơn.

Tính chất của sự phát triển:

- **Tính khách quan:** phát triển là quá trình phát sinh, phát triển và giải quyết các mâu thuẫn vốn có của sự vật => mang tính khách quan, tất yếu không phụ thuộc vào ý muốn của con người.
- **Tính phổ biến:** phát triển diễn ra trong mọi lĩnh vực (tự nhiên, xã hội, tư duy), mọi sự vật, mọi quá trình.
- **Tính đa dạng, phong phú:** mỗi sự vật, hiện tượng có quá trình phát triển không giống nhau.

Ý nghĩa phương pháp luận:

- Khi xem xét sự vật, hiện tượng khách quan phải luôn đặt chúng vào quá trình luôn luôn vận động và phát triển (vận động tiến lên từ thấp đến cao, từ đơn giản đến phức tạp, từ kém hoàn thiện đến hoàn thiện hơn của sự vật).
- Nhận thức sự vật trong tính biện chứng.
- Biết phát hiện và ủng hộ cái mới, chống bảo thủ.
- Biết kế thừa các yếu tố tích cực từ sự vật cũ.

Câu 79: Nội dung và cơ sở lý luận của quan điểm toàn diện? Vận dụng quan điểm toàn diện vào quá trình học tập, rèn luyện của sinh viên?

Nội dung của quan điểm toàn diện:

- Phải nhận thức sự vật trong mối quan hệ qua lại giữa các yếu tố trong cùng một sự vật hoặc giữa các sự vật với nhau, tránh xem xét một cách phiến diện.
- Phân loại từng mối liên hệ, cần xem xét có trọng tâm, trọng điểm. Phải lưu ý những mối liên hệ bên trong, chủ yếu.
- Sử dụng đồng bộ các biện pháp, phương tiện để tác động vào các mối quan hệ cho phù hợp.
- Phải tôn trọng quan điểm lịch sử - cụ thể.

Cơ sở lý luận của quan điểm toàn diện:

- Được xây dựng trên cơ sở lý giải theo quan điểm duy vật biện chứng về tính khách quan, tính phổ biến và tính phong phú, đa dạng của các mối liên hệ và sự phát triển của tất cả các sự vật, hiện tượng trong tự nhiên, xã hội và tư duy.

Liên hệ: học sinh, sinh viên phải có việc học toàn diện, không học tủ, không chỉ học những môn mình thích mà còn phải học những môn đại cương, nền tảng. Bên cạnh đó còn phải rèn luyện các kỹ năng mềm khác.

Câu 80: Phân tích nội dung quy luật lượng – chất? Ý nghĩa phương pháp luận và vận dụng vào thực tiễn?

Chất

Định nghĩa: Chất là phạm trù triết học dùng để chỉ tính quy định khách quan vốn có của sự vật, hiện tượng, là sự thống nhất hữu cơ các thuộc tính làm cho sự vật là nó và phân biệt nó với cái khác.

Đặc điểm:

- Tính khách quan: chất là tính quy định khách quan vốn có của sự vật, hiện tượng, nằm trong sự vật, hiện tượng chứ không phải được đem từ bên ngoài vào.
- Chất được tạo thành từ các thuộc tính của sự vật.
- Chất của sự vật còn được xác định bởi phương thức liên kết giữa các yếu tố cấu thành.

Lượng

Định nghĩa: Lượng là phạm trù triết học dùng để chỉ tính quy định khác quan vốn có của sự vật, hiện tượng về mặt số lượng, quy mô, tốc độ, nhịp điệu của sự vận động, phát triển của sự vật cũng như các thuộc tính của nó

Đặc điểm:

- Tính khách quan: lượng là cái vốn có của sự vật.
- Mỗi sự vật khi tồn tại cũng có nhiều lượng tùy theo cách thức xác định.
- Lượng thường xuyên biến đổi.

Ý nghĩa phương pháp luận:

- Để nhận thức đúng sự vật, phải nhận thức sự vật trong sự thống nhất giữa chất và lượng.
- Trong hoạt động thực tiễn, con người phải biết từng bước tích luỹ về lượng để làm biến đổi về chất của sự vật.
- Cần có quyết tâm thực hiện bước nhảy khi đã có sự tích luỹ đủ về lượng. Mặt khác, còn phải biết vận dụng linh hoạt các hình thức của bước nhảy tùy vào điều kiện, hoàn cảnh cụ thể.
- Trong hoạt động thực tiễn cần phải biết cách tổ chức, sắp xếp, tác động đến các yếu tố cấu thành sự vật để tạo điều kiện cho sự vật phát triển theo chiều hướng tiến bộ.

Câu 81: Nguyên nhân là gì? Kết quả là gì? Mỗi quan hệ giữa nguyên nhân và kết quả? Ý nghĩa phương pháp luận và vận dụng vào thực tiễn?

Nguyên nhân: phạm trù triết học chỉ sự tương tác giữa các mặt trong một sự vật hoặc giữa các sự vật với nhau gây ra những biến đổi nhất định

Kết quả: phạm trù triết học dùng để chỉ những biến đổi xuất hiện do sự tương tác giữa các mặt trong một sự vật hoặc giữa các sự vật với nhau gây ra

Mỗi quan hệ giữa nguyên nhân và kết quả:

- Nguyên nhân sinh ra kết quả, nguyên nhân luôn có trước kết quả, kết quả bao giờ cũng hiện sau nguyên nhân.
- Nguyên nhân sinh ra kết quả rất phức tạp: 1 nguyên nhân có thể dẫn tới nhiều kết quả, 1 kết quả có thể do nhiều nguyên nhân gây ra.
- Kết quả có thể tác động trở lại nguyên nhân sinh ra nó.
- Nguyên nhân và kết quả có thể thay đổi vị trí cho nhau.

Ý nghĩa phương pháp luận

- Mọi sự vật xuất hiện, biến đổi đều có nguyên nhân, nên muốn nhận thức sự vật phải tìm ra nguyên nhân cho sự xuất hiện, biến đổi của nó. Đồng thời, phải tìm nguyên nhân trong những hiện tượng khác trước khi kết quả xuất hiện.
- Vì nguyên nhân sinh ra kết quả rất phức tạp, nên trong nhận thức và thực tiễn cần phân loại nguyên nhân, xác định vị trí vai trò của từng nguyên nhân đối với sự hình thành kết quả, đồng thời phải đặt quan hệ nhân – quả trong điều kiện cụ thể để phân tích và giải quyết.

Liên hệ: tình trạng bạo lực học đường chủ yếu ở độ tuổi 12-17 tuổi.

- Đây là độ tuổi thay đổi tâm sinh lý của của học sinh – độ tuổi vô cùng nhạy cảm. Bản thân các em chưa làm chủ được nhận thức và hành động của bản thân mà dễ cáu gắt, bực tức và có những hành vi gây bạo lực học đường.

Câu 82: Thực tiễn là gì? Các hình thức cơ bản của thực tiễn? Tại sao nói thực tiễn vừa là nguồn gốc, động lực, mục đích của nhận thức và là tiêu chuẩn của chân lý? Ý nghĩa của vấn đề nghiên cứu?

Thực tiễn: là một trong những phạm trù nền tảng, cơ bản của triết học Mác – Lênin nói chung và của lý luận nhận thức Mácxít nói riêng, đây là một phạm trù đã được nghiên cứu từ rất lâu với nhiều quan điểm khác nhau:

- Chủ nghĩa duy tâm chỉ hiểu thực tiễn như là hoạt động tinh thần sáng tạo ra thế giới của con người, chứ không xem nó là hoạt động vật chất, là hoạt động lịch sử xã hội.
- Chủ nghĩa duy vật trước Mác, mặc dù đã hiểu thực tiễn là một hành động vật chất của con người nhưng lại xem đó là hoạt động con buôn, đê tiện, bẩn thỉu.
⇒ Khắc phục sai lầm, kế thừa và phát triển sáng tạo những quan niệm về thực tiễn của các nhà triết học trước đó, C.Mác và Ph.Ăngghen đã đưa ra một quan niệm đúng đắn về thực tiễn như sau: "*Thực tiễn là toàn bộ hoạt động vật chất có mục đích, mang tính lịch sử – xã hội của con người nhằm cải biến tự nhiên và xã hội*".

Các hình thức cơ bản của thực tiễn:

Hoạt động sản xuất vật chất:

- Là hình thức hoạt động cơ bản, đầu tiên của thực tiễn.
- Là hoạt động phổ biến khắp mọi nơi trong cuộc sống, rất dễ nhận diện như: hoạt động trồng lúa, hoạt động trồng rau, trồng hoa màu hay các hoạt động dệt vải, sản xuất giày dép, hoạt động sản xuất ô tô, xe máy...
- Đây cũng là hoạt động mà con người sử dụng những công cụ lao động tác động vào giới tự nhiên để tạo ra những của cải và các điều kiện thiết yếu nhằm duy trì sự tồn tại và phát triển của mình và xã hội.

Hoạt động chính trị xã hội:

- Là hoạt động của các tổ chức cộng đồng người khác nhau trong xã hội nhằm cải biến những mối quan hệ xã hội để thúc đẩy xã hội phát triển.
- Cụ thể về những hoạt động liên quan đến chính trị xã hội như: những hoạt động bỏ phiếu của nhân dân đi bầu cử đại biểu Quốc hội; hoạt động bỏ phiếu tán thành sự ra đời, sửa đổi của các bộ Luật, Nghị định...của các đại biểu; hoạt động tình nguyện giúp đỡ nhân dân vùng núi vùng sâu xa xây dựng đường xá...

Thực nghiệm khoa học:

- Là một hình thức đặc biệt của hoạt động thực tiễn.
- Đây là hoạt động được tiến hành trong những điều kiện do con người tạo ra gần giống, giống hoặc lặp lại những trạng thái của tự nhiên và xã hội nhằm xác định các quy luật biến đổi và phát triển của đối tượng nghiên cứu.
- Dạng hoạt động thực tiễn này ngày càng có vai trò quan trọng trong sự phát triển của xã hội, đặc biệt là trong thời kỳ cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại.

Nói thực tiễn vừa là nguồn gốc, động lực, mục đích của nhận thức và là tiêu chuẩn của chân lý vì:

Thực tiễn là cơ sở của nhận thức:

- Xuất phát từ nhu cầu tồn tại và phát triển của mình mà con người phải trả lời câu hỏi về thế giới xung quanh, từ đó hình thành khả năng nhận thức.
- Thông qua hoạt động thực tiễn, con người tác động vào thế giới khách quan, làm thế giới khách quan bộc lộ những thuộc tính, quy luật, từ đó nhận thức chúng. Khoa học và lý luận ra đời trên cơ sở hoạt động thực tiễn.
- Thông qua hoạt động thực tiễn, con người chế tạo ra những công cụ ngày càng tinh vi giúp nối dài khí quan vật chất của con người. Từ đó phát hiện ra những thuộc tính, đặc điểm mới của thế giới khách quan mà bằng giác quan thông thường không thể nhận biết được.

Thực tiễn là động lực của nhận thức:

- Thực tiễn luôn biến đổi, luôn đặt ra những yêu cầu, nhiệm vụ mà cần phải giải quyết để xã hội không ngừng phát triển.

Thực tiễn là mục đích của nhận thức:

- Nhận thức không dừng lại ở nhận thức mà có mục đích cuối cùng là quay trở về phục vụ thực tiễn, định hướng và chỉ đạo hoạt động thực tiễn.

Thực tiễn là tiêu chuẩn của chân lý:

- Thực tiễn có vai trò là tiêu chuẩn, thước đo giá trị của những tri thức đã đạt được trong nhận thức. Đồng thời, nó bổ sung, điều chỉnh, sửa chữa, phát triển và hoàn thiện nhận thức.
- Nhận thức của con người cuối cùng cũng phải được kiểm tra trong thực tiễn, nếu chưa hoàn thiện thì được bổ sung, nếu sai lầm thì bị bác bỏ. Trong thực tiễn con người phải chứng minh chân lý.

Ý nghĩa của vấn đề nghiên cứu:

- Từ việc nghiên cứu vai trò của nhận thức đối với thực tiễn, đòi hỏi chúng ta phải luôn quán triệt quan điểm thực tiễn. Nhận thức phải xuất phát từ thực tiễn, dựa trên cơ sở thực tiễn, đi sâu vào thực tiễn, phải coi trọng công tác thực tiễn.
- Việc nghiên cứu lý luận phải xuất phát từ thực tiễn, học đi đôi với hành.
- Nếu xa rời thực tiễn sẽ dẫn đến sai lầm của bệnh chủ quan, duy ý chí, giáo điều, máy móc quan liêu. Nếu tuyệt đối hóa vai trò của thực tiễn sẽ rơi vào chủ nghĩa thực dụng và chủ nghĩa kinh nghiệm.

CHƯƠNG III: CHỦ NGHĨA DUY VẬT LỊCH SỬ

I. TRẮC NGHIỆM

Câu 1: Hiểu thế nào về chủ nghĩa duy vật lịch sử?

- D. Cả A, B và C.

Câu 2: C. Mác đã xuất phát từ đâu để nghiên cứu về đời sống xã hội?

- D. Sản xuất vật chất.

Câu 3: Sản xuất vật chất bao gồm các yếu tố cơ bản nào?

Câu 36: Theo quan điểm của chủ nghĩa Mac-Lênin, chủ thể sáng tạo chân chính ra lịch sử, lực lượng quyết định sự phát triển của lịch sử chính là:

A. Quần chúng nhân dân.

Câu 37: Một trong ba phát kiến của chủ nghĩa Mác là gì?

A. Chủ nghĩa duy vật lịch sử.

II. LỰA CHỌN ĐÚNG/SAI VÀ GIẢI THÍCH NGẮN GỌN

Câu 38: Sản xuất vật chất là cơ sở, nền tảng cho sự tồn tại và phát triển của xã hội.
(Đúng)

Giải thích:

- Sản xuất vật chất là điều kiện khách quan của sự sinh tồn xã hội: để tồn tại và phát triển, con người trước hết cần tư liệu sinh hoạt cần thiết để phục vụ nhu cầu thiết yếu như ăn, mặc, ở... mà tất cả đều là nhờ quá trình lao động sản xuất.
- Sản xuất vật chất là cơ sở hình thành nên tất cả những quan hệ xã hội khác.
- Sản xuất vật chất là nhân tố quyết định tiến bộ xã hội.

Câu 39: Công cụ lao động là yếu tố quan trọng nhất trong lực lượng sản xuất.
(Sai)

Giải thích:

- Người lao động đóng vai trò quyết định các yếu tố tạo thành lực lượng sản xuất.

Câu 40: Kiến trúc thượng tầng của xã hội có giai cấp thì mang tính giai cấp.
(Đúng)

Giải thích:

- Đó là cuộc đấu tranh về mặt chính trị - tư tưởng của các giai cấp đối kháng, trong đó đặc trưng là sự thống trị về mặt chính trị tư tưởng của giai cấp thống trị.

kiện đầu tiên quy định sự tồn tại của con người vì vậy Có thể nói giới tự nhiên là thân thể vô cơ của con người con người là bộ phận của tự nhiên là kết quả của quá trình phát triển và tiến hóa lâu dài của tự nhiên tin về mặt xã hội I điểm cơ bản làm nên tính xã hội ở con người là hoạt động sản xuất mang tính xã hội cùng với nó là sự hình thành nên một đời sống xã hội đa dạng của con người với các mối quan hệ xã hội đang xem phức tạp.

Câu 47: Con người vừa là chủ thể, vừa là sản phẩm của lịch sử.

(Đúng)

Giải thích:

- Chính họ đã lao động và sáng tạo ra lịch sử hành động lịch sử đầu tiên khiến con người tách khỏi con vật là chế tác công cụ và lao động một cách có ý thức trở thành chủ thể của hoạt động thực tiễn và từ đó sáng tạo ra lịch sử con người luôn tồn tại trong môi trường tự nhiên và môi trường xã hội do đó vừa chịu sự quy định của các môi trường ấy nhưng đồng thời bằng hoạt động thực tiễn của mình cũng tác động trở lại và tạo nên đặc điểm của các môi trường ấy.

III.TỰ LUẬN

Câu 48: Định nghĩa và kết cấu của lực lượng sản xuất? Phân tích vai trò của người lao động trong lực lượng sản xuất? Liên hệ với thực trạng người lao động ở Việt Nam hiện nay?

Định nghĩa lực lượng sản xuất: lực lượng sản xuất biểu thị quan hệ giữa con người với tự nhiên trong quá trình sản xuất.

Kết cấu của lực lượng sản xuất:

- Người lao động đóng vai trò quyết định trong các yếu tố tạo thành lực lượng sản xuất.
- Tư liệu sản xuất (đối tượng lao động, công cụ lao động, các tư liệu phụ trợ). Trong đó, công cụ lao động là yếu tố động nhất, cách mạng nhất của lực lượng sản xuất.

Vai trò của người lao động trong lực lượng sản xuất:

mới toàn diện đất nước hiện nay, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn luôn quan tâm hàng đầu đến việc nhận thức và vận dụng đúng đắn, sáng tạo quy luật này đã đem lại hiệu quả to lớn trong thực tiễn. Nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa là mô hình kinh tế tổng quát, là sự vận dụng quy luật quan hệ sản xuất phù hợp với trình độ phát triển của lực lượng sản xuất trong phát triển kinh tế ở Việt Nam hiện nay.

Câu 50: Phân tích mối quan hệ biện chứng giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thương tầng. Làm rõ các biểu hiện của mối quan hệ này ở Việt Nam hiện nay?

Mối quan hệ biện chứng giữa cơ sở hạ tầng và kiến trúc thương tầng:

Cơ sở hạ tầng quyết định nội dung, tính chất và sự vận động biến đổi của kiến trúc thương tầng:

- Mỗi cơ sở hạ tầng hình thành nên 1 kiến trúc thương tầng tương ứng với nó, và tính chất của kiến trúc thương tầng là do tính chất của cơ sở hạ tầng quyết định.
- Cơ sở hạ tầng thay đổi thì sớm muộn kiến trúc thương tầng cũng thay đổi theo.
- Tuy nhiên, sự thay đổi của kiến trúc thương tầng diễn ra khá phức tạp. Có những yếu tố thay đổi chậm như: tôn giáo, nghệ thuật... Hoặc có những yếu tố được kế thừa trong xã hội mới.

=> Sự thay đổi của cơ sở hạ tầng và kiến trúc thương tầng trong xã hội có giai cấp được thực hiện thông qua đấu tranh giai cấp mà đỉnh cao là cách mạng xã hội.

Kiến trúc thương tầng tác động trở lại cơ sở hạ tầng:

- Sự tác động trở lại biểu hiện ở chức năng xã hội của kiến trúc thương tầng là bảo vệ, duy trì, củng cố, phát triển cơ sở hạ tầng đã sinh ra nó và đấu tranh chống lại cơ sở hạ tầng và kiến trúc thương tầng đã cũ.
- Kiến trúc thương tầng tác động trở lại cơ sở hạ tầng theo 2 xu hướng:
  - Thúc đẩy sự tồn tại và phát triển của cơ sở hạ tầng (nếu kiến trúc thương tầng phù hợp với cơ sở hạ tầng).
  - Kìm hãm sự tồn tại và phát triển của cơ sở hạ tầng (nếu kiến trúc hạ tầng không phù hợp với cơ sở hạ tầng).

- Mỗi yếu tố cấu thành kiến trúc thương tầng khác nhau thì tác động đến cơ sở hạ tầng theo những cách khác nhau, song đều phải thông qua nhà nước và pháp luật mới có thể phát huy mạnh mẽ vai trò của nó.

Biểu hiện của mối quan hệ này ở Việt Nam: trong thời kỳ đổi mới đất nước, Đảng Cộng sản Việt Nam chủ trương đổi mới toàn diện cả kinh tế và chính trị, trong đó đổi mới kinh tế là trung tâm. Đồng thời đổi mới chính trị từng bước thận trọng, vững chắc bằng những hình thức, bước đi thích hợp; giải quyết tốt mối quan hệ giữa đổi mới- ổn định-phát triển, giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa.

Câu 51: Phân tích tính độc lập tương đối của ý thức xã hội so với tồn tại xã hội? Ý nghĩa của vấn đề nghiên cứu và vận dụng vào thực tiễn?

Tính độc lập tương đối của ý thức xã hội với tồn tại xã hội thể hiện ở những nội dung sau:

- **Ý thức xã hội thường lạc hậu hơn so với tồn tại xã hội:** Lịch sử cho thấy, mặc dù xã hội cũ - cơ sở tồn tại của ý thức xã hội phản ánh nó đã mất đi nhưng ý thức xã hội do xã hội ấy sinh ra vẫn tiếp tục tồn tại với những biểu hiện khác nhau.

Nguyên nhân:

- Tồn tại xã hội là cái được phản ánh, ý thức xã hội là cái phản ánh, cái được phản ánh bao giờ cũng vận động và biến đổi nhanh hơn so với cái phản ánh.
- Tâm lí xã hội (thói quen, tập quán...) có một sức mạnh đặc biệt để có thể tiếp tục tồn tại ngay khi cơ sở của nó đã mất đi.
- Ý thức xã hội mang tính giai cấp, tính dân tộc, ít nhiều ảnh hưởng đến lợi ích của các nhóm xã hội nên thường được cố gắng bảo tồn, duy trì.
- **Ý thức xã hội trong 1 số trường hợp có thể vượt trước tồn tại xã hội (phản ánh vượt trước):** Trong những điều kiện nhất định, tư tưởng của con người có thể vượt trước tồn tại xã hội hiện thời, dự báo tương lai.
- **Ý thức xã hội có tính kế thừa trong sự phát triển:** Ý thức xã hội, với cả hai bộ phận cấu thành, có khả năng được kế thừa từ thế hệ này sang thế hệ khác trong quá trình phát triển, phản ánh tồn tại xã hội ở các thời kỳ khác nhau.

- **Giữa các hình thái ý thức xã hội có sự tác động qua lại:** Ý thức xã hội không chỉ chịu sự quyết định của tồn tại xã hội, mà giữa các hình thái ý thức xã hội còn có sự tác động qua lại lẫn nhau.
- **Ý thức xã hội tác động trở lại tồn tại xã hội:** Do con người hành động một cách có ý thức, nên ý thức xã hội có thể thúc đẩy hoặc kìm hãm sự phát triển của tồn tại xã hội. Nếu ý thức xã hội phản ánh đúng đắn chân thực tồn tại xã hội, sẽ mở đường cho xã hội tiến lên. Ngược lại, phản ánh sai lệch vì mục đích khác nhau sẽ làm cản bước tiến của xã hội.

=> **Ý nghĩa của vấn đề nghiên cứu:**

- Để xây dựng xã hội, cần tiến hành trên cả hai mặt tồn tại xã hội và ý thức xã hội.
- Thay đổi tồn tại xã hội là điều kiện cơ bản để thay đổi ý thức xã hội, và những thay đổi trong đời sống tinh thần cũng tác động vào và tạo ra những thay đổi trong tồn tại xã hội.

Vận dụng vào thực tiễn: từ xưa đến nay Việt Nam vẫn luôn bảo vệ, duy trì ý thức xã hội, truyền thống dân tộc uống nước nhớ nguồn. Bên cạnh đó, vẫn còn tồn tại trong xã hội Việt Nam những ý thức xã hội cổ hủ từ xưa đến nay như “cha mẹ đặt đâu con ngồi đấy”, “trọng nam khinh nữ”...

Câu 52: Khái quát quan điểm của triết học Mác về con người? Tại sao cần phải phát huy nguồn lực con người trong phát triển xã hội?

Quan điểm của triết học Mác về con người:

- Không có con người trừu tượng chung chung, thoát ly mọi điều kiện, hoàn cảnh lịch sử xã hội. Con người luôn cụ thể, xác định, sống và hoạt động trong một môi trường xã hội nhất định ở một thời gian xác định với toàn bộ các quan hệ xã hội hiện thời.
- Chỉ trong toàn bộ các quan hệ xã hội được xác định bởi một hệ không gian và thời gian cụ thể, con người mới bộc lộ bản chất của mình.
- Con người khác con vật ở chỗ, mọi hoạt động của anh ta là hoạt động được ý thức, nghĩa là có mục tiêu, phương thức và công cụ.

Cần phải phát huy nguồn lực con người trong phát triển xã hội vì:

- Các nguồn lực khác không có khả năng tự thân mà phải thông qua nguồn lực con người mới phát huy được tác dụng.
- Nguồn lực con người là một nguồn lực dồi dào, càng dùng càng phát triển. Công nghiệp hoá, hiện đại hoá là sự nghiệp của toàn dân, của mọi thành phần kinh tế, trong đó lực lượng cán bộ khoa học và công nghệ, khoa học quản lí, và đội ngũ công nhân lành nghề giữ vai trò đặc biệt quan trọng. Đòi hỏi nguồn nhân lực cho công nghiệp hoá, hiện đại hoá đòi hỏi phải đủ số lượng, cân đối về cơ cấu và trình độ, có khả năng nắm bắt và sử dụng các thành tựu khoa học và công nghệ mới.

Câu 53: Ý nghĩa của việc học tập, nghiên cứu triết học Mác-Lênin đối với sinh viên Học viện Ngân hàng hiện nay?

- Học tập, nghiên cứu chủ nghĩa Mác-Lênin giúp chúng ta từng bước xây dựng và hình thành thế giới quan khoa học, có phương pháp tiếp thu một cách hiệu quả lý luận mới, những thành tựu khoa học - công nghệ của nhân loại, có niềm tin vào sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân, có cơ sở khoa học chống lại tư tưởng lạc hậu, phản động.
- Hiểu và nắm vững chủ nghĩa Mác-Lênin, mỗi người có điều kiện hiểu rõ mục đích, con đường, lực lượng, cách thức bước đi của sự nghiệp giải phóng con người, không sa vào tình trạng mờ măm, mất phương hướng, chủ quan, duy ý chí. Có cái nhìn xa trông rộng, chủ động sáng tạo trong công việc, khắc phục chủ nghĩa giáo điều, máy móc, tư tưởng nôn nóng đốt cháy giai đoạn và các sai lầm khác.
- Học tập các nguyên lý của chủ nghĩa Mác-Lênin giúp học sinh có động cơ học tập đúng đắn, thái độ nghiêm túc trong rèn luyện đạo đức công dân, ý thức nghề nghiệp của người lao động tương lai.

Mục Lục Môn Triết 1: Biên Soạn : Hoàng Lộc K64-CH1

(tài liệu để học ai làm thành phao mìn không chịu trách nhiệm)

Phần 6 Điểm:

Câu 1: Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học Là Gì ? Trình Bày Nội Dung Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học ? (trang 4-5)

+Câu 2: Tại Sao Nói Triết Học Mác Ra Đời Là Một Tất Yếu Lịch Sử? (trang 6-7)

Câu 3: Phân Tích Định Nghĩa Vật Chất Của Lenin? Rút Ra Ý Nghĩa Khoa Học Của Định Nghĩa? (trang 8-9)

Câu 4: Phân Tích Nguồn Gốc , Bản Chất Ý Thức Theo Quan Điểm Chủ Nghĩa Duy Vật Biện Chứng? (trang 10-11)

Câu 5: Phân Tích Cơ Sở Lý Luận Của Nguyên Tắc Toàn Diện Và Nguyên Tắc Lịch Sử Cụ Thể? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận Dụng Quan Điểm Nay Như Thế Nào Trong Thời Kỳ Đổi Mới ? (trang 12-13)

Câu 6: Phân Tích Cơ Sở Lí Luận Của Nguyên Tắc Phát Triển? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận Dụng Nguyên Tắc Nay Như Thế Nào Trong Thời Kỳ Đổi Mới ? (trang 14-15)

Câu 7: Phân Tích Nội Dung Và Ý Nghĩa Phương Pháp Luận Của Cấp Phạm Trù Cái Chung Và Cái Riêng? Nếu 1 Ví Dụ Cụ Thể Trong Thực Tiễn? (trang 16-17)

Câu 8: Phân Tích Nội Dung Và Ý Nghĩa Phương Pháp Luận Của Cấp Phạm Trù Nguyên Nhân Và Kết Quả? Nếu 1 Ví Dụ Cụ Thể Trong Thực Tiễn? (trang 18-19)

Câu 9: Phân Tích Nội Dung Quy Luật Từ Những Sự Thay Đổi Về Lượng Dẫn Đến Sự Thay Đổi Về Chất VÀ Ngược Lại? Ý Nghĩa Phương Pháp Luận Của Quy Luật? (trang 20-21)

Câu 10: Thực Tiễn Là Gì? Phân Tích Vai Trò Của Thực Tiễn Đối Với Quá Trình Nhận Thức? (trang 22-23)

Câu 11: Lenin Viết : ”Từ Trực Quan Sinh Động Đến Tư Duy Trìu Tượng VÀ Từ Tư Duy Trìu Tượng Đến Thực Tiễn Đó Là Con Đường Biện Chứng Của Sự Nhận Thức Chân Lý, Nhận Thức Thực Tại Khách Quan”. Anh Chị Hãy Phân Tích Luận Điểm Trên VÀ Rút Ra Ý Nghĩa Của Nó? (trang 24-25)

Câu 12: Phân Tích Nội Dung Quy Luật Về Sự Phù Hợp Của Quan Hệ Sản Xuất VỚI Trình Độ Phát Triển Của Lực Lượng Sản Xuất? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận Dụng Quy Luật Này Như Thế Nào Trong Thời Kỳ Đổi Mới ? (trang 26-27-28)

Câu 13: Phân Tích Độc Lập Tương ĐỐI Của Ý Thức Xã Hội So VỚI TỒN Tại Xã Hội? Cho Ví Dụ Cụ Thể Trong Thực Tiễn? (trang 29-30-31)

Câu 14: Phân Tích Vai Trò Của Quần Chúng Nhân Trong Sự Phát Triển Lịch Sử VÀ Rút Ra Ý Nghĩa Của Nó? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận Dụng Bài Học “Lấy Dân Làm Gốc” Như Thế Nào Tròn Thời Kỳ Đổi Mới? (trang 32-33)

Phần 4 Điểm:

Câu 1: Tại Sao Mỗi Quan Hệ GiỮA Tư Duy VÀ TỒN Tại Hay GiỮA VẬT CHẤT VÀ Ý THỨC Là VẤN ĐỀ Cơ Bản CỦA TRIẾT HỌC ? (trang 34)

Câu 2: Phân Tích Sự Đối Lập Giữa Phương Pháp Biện Chứng Và Phương Pháp Siêu Hình Và Đánh Giá ,Giá Trị Của Hai Phương Pháp Đó. (trang 35)

Câu 3: Có Thể Đồng Nhất Quan Hệ Nhân Quả Với Quan Hệ Hàm Số Được Không? Tại Sao? (trang 36)

Câu 4: Theo Triết Học Mac-Lenin Vận Động Và Đứng Im Có Đối Lập Tuyệt Đố KhôNg? Tại Sao? (trang 37)

Câu 5: Tại Sao Nói Sản Xuất Vật Chất Là Cơ Sở Của Sự Tồn Tại Và Phát Triển Của Xã Hội? (trang 38-39)

Câu 6: Trong Kết Cấu Của Lực Lượng Sản Xuất , Yếu Tố Nào Giữ Vai Trò Quyết Định Nhất? Tại Sao? (trang 40)

Câu 7: Kết Cấu Của Lực Lượng Sản Xuất, Yếu Tố Nào Đóng Nhất , Cách Mạng Nhất? (trang 41)

Câu 8: Sao Ngày Nay , Khoa Học Là Yếu Tố Trực Tiếp Của Xã Hội ? Ví Dụ ? (trang 42)

Câu 9: Tại Sao Ý Thức Của Xã Hội Thường Lạc Hậu Hơn So Với Tồn Tại Của Xã Hội? Ví Dụ? (trang 43)

Triết 1: Phần 6 Điểm 14 câu hỏi

Câu 1(6 điểm): Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học Là Gì ? Trình bày Nội Dung Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học ?

*Khái niệm: Vấn đề cơ bản của triết học

-Theo Ăng ghe , vấn đề cơ bản của triết học ,đặc biệt là triết học hiện đại ,là mối quan hệ giữa tư duy và tồn tại (hay còn được biết tới là mối quan hệ giữa ý thức và vật chất).

-Nội dung vấn đề cơ bản của triết học: vấn đề cơ bản của triết học gồm 2 mặt:

+Mặt thứ nhất trả lời cho câu hỏi “vật chất và ý thức ,cái nào có trước, cái nào có sau,cái nào quyết định cái nào?”.Để trả lời cho câu hỏi này có 3 cách .Chủ nghĩa duy vật cho rằng vật chất là cái có trước và quyết định ý thức. Ngược lại, chủ nghĩa duy tâm lại cho rằng, ý thức có trước, ý thức quyết định vật chất. Các nhà triết học theo trường phái nhị nguyên lại cho rằng vật chất và ý thức là 2 tồn tại độc lập , không nằm trong mối quan hệ quyết định lẫn nhau.

+Mặt thứ hai trả lời cho câu hỏi “con người có khả năng nhận thức được thế giới hay không ?” .Câu hỏi này có 2 cách trả lời .Các nhà triết học cho rằng khả tri cho rằng con người hoàn toàn có khả năng nhận thức được thế giới, trong khi các nhà triết học bất khả tri lại cho rằng con người không có khả năng nhận thức được thế giới, hoặc chỉ có thể nhận biết được hiện tượng bên ngoài mà không thể nắm được bản chất bên trong.

*Mối quan hệ giữa tư duy và tồn tại (hay giữa ý thức và vật chất)và vấn đề cơ bản của triết học: Trong thế giới có vô vàn sự vật hiện tượng khác nhau nhưng tựu chung lại chỉ có 2 hiện tượng chính đó là hiện tượng vật chất và hiện tượng tinh thần ý thức, mối quan hệ giữa vật chất và ý thức là mối quan hệ bao trùm lên toàn bộ thế giới. Vì vậy, giải quyết mối quan hệ này là cơ sở nền tảng để giải quyết những vấn đề của triết học .Hơn nữa, giải quyết mối quan hệ này cũng là cơ sở phân định lập trường tư tưởng ,thế giới quan của các nhà triết học cũng như các học thuyết của họ. Tất cả các nhà triết học đều trực tiếp hoặc gián tiếp giải quyết mối quan hệ này.

Câu 2 (6 điểm): Tại Sao Nói Triết Học Mác Ra Đời Là Một Tắt Yếu Lịch Sử?

*Nói sự ra đời của triết học mác là 1 tắt yếu lịch sử, bởi xét tới điều kiện kinh tế-xã hội, thực tiễn lý luận và các tiền đề khoa học tự nhiên của chủ nghĩa mác.

* Điều kinh tế -xã hội : chủ nghĩa mác ra đời vào những năm 40 của thế kỉ 19, đây là thời kì phượng thức sản xuất tư bản chủ nghĩa ở các nước tây âu phát triển dẫn tới mâu thuẫn sâu sắc giữa lực lượng sản xuất và quan hệ xã hội và hàng loạt cuộc đấu tranh nổ ra ở châu âu. Đó là bằng chứng lịch sử thể hiện giai cấp vô sản đã trở thành lực lượng tiên phong trong đấu tranh cho nền dân chủ, công bằng xã hội. Thực tiễn cách mạng của giai cấp vô sản đã đặt ra yêu cầu khách quan là nó phải được soi sáng bằng lý luận khoa học. Chủ nghĩa mác ra đời nhằm đáp ứng nhu cầu khách quan đó.

*Thực tiễn lý luận: để xây dựng nên chủ nghĩa mác nói chung và triết học mác nói riêng, chủ nghĩa mác sử dụng hệ thống thực tiễn lý luận mà tiền đề là:

-Triết học cổ điển đức: (georg wiheim friedrich hegel và ludwig andreas feuerbach) mác thừa kế phép biện chứng của hegel trên cơ sở lọc bởi các yếu tố duy tâm thần bí để xây dựng phép biện chứng duy vật, đồng thời thừa kế các quan điểm duy vật tiến bộ của feuerbach.

-Kinh tế-chính trị cổ điển anh (adam smith và David ricardo). Mác thừa kế các quan điểm kinh tế tiến bộ, đặc biệt là học thuyết về giá trị của adam smith và David ricardo để làm cơ sở xây dựng các quan điểm duy vật về lịch sử , xã hội.

-Chủ nghĩa xã hội không tưởng pháp: mác thừa kế các tư tưởng tiến bộ về xã hội của saint sirnon và charles fourier để biến chủ nghĩa xã hội không tưởng thành chủ nghĩa xã hội khoa học

*Tiền đề khoa học tự nhiên: Đây là tiền đề để xây dựng và cung cấp hệ thống tư tưởng duy vật: Định luật bảo toàn và chuyển hóa năng lượng ,học thuyết tế bào và học thuyết tiến hóa.

Câu 3(6 điểm): Phân Tích Định Nghĩa Vật Chất Của Lenin? Rút Ra Ý Nghĩa Khoa Học Của Định Nghĩa?

*Các quan điểm trước mạc về vật chất

-Thời cổ đại: đây là thời khoa học kỹ thuật chưa phát triển, nhận thức con người còn hạn chế, cho nên các nhà triết học nhận thức về thế giới 1 cách trực quan cảm tính. Họ đồng nhất vật chất với nước, lửa, không khí, “nguyên tử”.

-Vào thế kỉ 17,18: Đây là thời kì cơ học cổ điển của newton thịnh hành và phát triển, các nhà triết học đề cao vai trò của khối lượng, nên họ đồng nhất vật chất với khối lượng.

*Định nghĩa vật chất của lenin:

-Vật chất là 1 phạm trù triết học để chỉ thực tại khách quan được đem lại cho con người trong cảm giác, được cảm giác của chúng ta chép lại, chụp lại, phản ánh và tồn tại không phụ thuộc vào cảm giác.

*Định nghĩa vật chất của lenin bao gồm những nội dung cơ bản sau:

+Vật chất là 1 phạm trù triết học: là vật chất được nhận thức dưới góc độ triết học chứ không phải các nhà khoa học cụ thể. Hơn nữa, đây là nhận thức dưới hình thức phạm trù, nghĩa là chỉ ra cái đặc trưng, những thuộc tính căn bản phổ biến của vật chất.

+Vật chất chỉ thực tại khách quan: là tất cả những gì tồn tại bên ngoài độc lập ý thức con người, dù con người nhận thức được hoặc chưa nhận thức được.

+Vật chất là cái gây nên cảm giác ở con người khi gián tiếp hay trực tiếp tác động lên giác quan của con người, ý thức của con người là sự phản ánh đối với vật chất, còn vật chất là cái được ý thức phản ánh.

*Ý nghĩa của định nghĩa:

+Giải quyết triết để 2 mặt trong vấn đề cơ bản của triết học trên lập trường duy vật biện chứng.

+Khắc phục được hạn chế trong quan niệm về vật chất của chủ nghĩa duy vật siêu hình.

+Cung cấp căn cứ nhận thức khoa học để xác định những gì thuộc về vật chất và những gì không là vật chất, tạo lập cơ sở lý luận cho việc xây dựng quan điểm duy vật về lịch sử, khắc phục được những hạn chế duy tâm trong quan niệm về xã hội.

Câu 4(6 điểm): Phân Tích Nguồn Gốc , Bản Chất Ý Thức Theo Quan Điểm Chủ Nghĩa Duy Vật Biện Chứng?

*Nguồn gốc của tự nhiên:

-Bộ não người và ý thức: ý thức là thuộc tính của 1 dạng vật chất có tổ chức cao là bộ não người, là chức năng của bộ óc, là kết quả hoạt động sinh lý thần kinh của bộ óc.

-Phản ánh: là thuộc tính chung với mọi dạng vật chất phản ánh là sự tái tạo những đặc điểm của dạng vật chất này lên dạng vật chất khác , có 3 hình thức phản ánh:

+Phản ánh lý hóa là đặc trưng cho các dạng vật chất vô sinh.

+Phản ánh sinh vật đặc trưng cho các dạng vật chất hữu sinh, được thể hiện thông qua 3 trình độ cơ bản: tính kích thích, tính cảm ứng và tính tâm lý.

+Phản ánh ý thức: hình thức đặc trưng riêng chỉ có ở con người, ý thức là 1 sự phản ánh của 1 dạng vật chất có tổ chức cao vào trong bộ não con người. Ý thức phản ánh thế giới vật chất vào bộ não người 1 cách năng động, sáng tạo.

-Do đó, bộ não người, cùng với thế giới bên ngoài tác động vào bộ não người, đó là nguồn gốc tự nhiên của ý thức.

*Nguồn gốc xã hội: thông qua các quá trình lao động, sản xuất, bộ não con người dần hoàn thiện, khả năng phản ánh ngày càng phát triển, đồng thời thông qua các quá trình lao động, ngôn ngữ được hình thành.

*Ngôn ngữ là phương thức để truyền tải thông tin, lưu giữ thông tin. Đặc biệt, ngôn ngữ có khả năng khái quát hóa các tri thức của con người. Nếu không có ngôn ngữ thì không có ý thức.

→ Do đó, nguồn gốc trực tiếp quyết định sự hình thành của ý thức là quá trình lao động, sản xuất và hoạt động thực tiễn của con người. Đó chính là nguồn gốc xã hội của ý thức.

*Bản chất của ý thức: ý thức là phản ánh có tính chất năng động, sáng tạo của bộ óc con người về thế giới khách quan, là hình ảnh chủ quan của thế giới khách quan.

-Tính chất năng động, sáng tạo của sự phản ánh ý thức: thể hiện ở khả năng hoạt động tâm sinh lý của con người trong việc người tiếp nhận, chọn lọc, xử lý, lưu giữ thông tin. Trên cơ sở những cái đã có, ý thức có khả năng tạo ra tri thức mới, tưởng tượng ra cái không có thực trong thực tế, tiên đoán và dự báo tương lai...

*Ý thức là hình ảnh chủ quan về thế giới khách quan: ý thức là hình ảnh về thế giới khách quan quyết định cả về hình thức và nội dung, song nó không còn y nguyên như thế giới khách quan. Theo mặc, ý thức chẳng qua chỉ là vật chất được đem chuyển vào trong bộ não người và được bộ não cải biến đi ở trong đó.

*Ý thức là 1 hiện tượng xã hội và mang bản chất xã hội: sự ra đời và tồn tại của ý thức gắn liền với hoạt động thực tiễn, chịu sự chi phối của các quy luật tự nhiên, xã hội. Với tính năng động, ý thức sáng tạo lại thực hiện theo nhu cầu của thực tiễn.

Câu 5(6 điểm): Phân Tích Cơ Sở Lý Luận Của Nguyên Tắc Toàn Diện
Và Nguyên Tắc Lịch Sử Cụ Thể? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận
Dụng Quan Điểm Này Như Thế Nào Trong Thời Kỳ Đổi Mới ?

*Cơ sở lý luận của quan điểm toàn diện và quan điểm lịch sử cụ thể chính là nguyên lý và mối liên hệ phổ biến.

*Mối liên hệ dùng để chỉ sự quyết định sự tác động , chuyển hóa lẫn nhau giữa các sự vật hiện tượng hay giữa các mặt, các yếu tố của mỗi sinh vật, hiện tượng trong thế giới.

*Mối liên hệ phổ biến dùng để chỉ tính phổ biến của các mối liên hệ của các sự vật hiện tượng của thế giới , đồng thời cũng dùng để chỉ các mối liên hệ tồn tại ở với mọi sinh vật hiện tượng của thế giới. Đó là các mối liên hệ giữa các mặt đối lập, chất và lượng, khẳng định và phủ định,...

*Tính chất của các mối liên hệ:

-Tính khách quan : với mọi mối liên hệ của các sự vật , hiện tượng là khách quan , là cái vốn có của sự vật hiện tượng, con người chỉ nhận thức và vận dụng các mối liên hệ đó trong hoạt động thực tiễn của mình.

-Tính phổ biến: mối liên hệ mang tính phổ biến thể hiện:

1,Bất cứ sự vật nào cũng liên hệ với sự vật hiện tượng khác

2,Bất cứ sự vật hiện tượng nào cũng bao gồm những yếu tố cấu thành những mối liên hệ bên trong của nó.

-Tính đa dạng, phong phú: sự vật, hiện tượng hay quá trình khác nhau đều có mối liên hệ khác nhau, giữa vị trí, vai trò khác nhau đối với sự tồn tại và phát triển của nó. Mặt khác, cùng là 1 mối liên hệ nhất định, ở nhưng gia đình khác nhau thì cũng có những tính chất vài trò khác nhau.

*Ý nghĩa phương pháp luận:Từ nội dung nguyên lý về mối liên hệ phổ biến rút ra được quan điểm toàn diện và quan điểm lịch sử cụ thể :

-Quan điểm toàn diện đòi hỏi trong nhận thức và xử lý các tình huống thực tiễn, cần xem xét sự vật hiện tượng trong mối quan hệ biện chứng qua lại giữa các bộ phận, giữa các yếu tố, giữa các mặt của chính sự vật.

-Quan điểm lịch sử cụ thể yêu cầu trong việc nhận thức và xử lý các tình huống trong hoạt động thực tiễn cần phải xem xét đến những tính chất đặc thù của đối tượng nhận thức và tình huống giải quyết khác nhau trong thực tiễn. Phải xác định rõ vị trí, vai trò khác nhau của mỗi mối liên hệ cụ thể trong những tình huống cụ thể để từ đó có được những giải pháp đúng đắn và có hiệu quả trong công việc xử lý các vấn đề thực tiễn, đồng thời khắc phục quan điểm phiến diện, siêu hình triết trung, ngụy biện.

Câu 6(6 điểm): Phân Tích Cơ Sở Lý Luận Của Nguyên Tắc Phát Triển? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận Dụng Nguyên Tắc Này Như Thế Nào Trong Thời Kỳ Đổi Mới ?

*Cơ sở lý luận của quan điểm phát triển chính là nguyên lý về sự phát triển.

*Theo quan điểm duy vật biện chứng, khái niệm phát triển dùng để chỉ quá trình vận động của sự vật theo khuynh hướng đi lên: từ trình độ thấp đến cao, từ kém hoàn thiện đến hoàn thiện hơn.

*Tính chất cơ bản của sự phát triển:

-Tính khách quan: biểu hiện trong nguồn gốc của sự vận động và phát triển. Đó là quá trình bắt nguồn từ bản thân hiện tượng là quá trình giải quyết mâu thuẫn của sự vật hiện tượng đó.

-Tính phổ biến: thể hiện ở các quá trình phát triển diễn ra ở với mọi lĩnh vực tự nhiên, xã hội, tư duy, trong đó tất cả với mọi sự vật hiện tượng trong với mọi quá trình, với mọi giai đoạn của sự vật hiện tượng đó.

-Tính đa dạng, phong phú: mỗi sự vật hiện tượng có quá trình phát triển khác nhau tồn tại ở không gian thời gian khác nhau, sự vật phát triển sẽ khác nhau.

-Tính thừa kế: với mọi sự phát triển đều phải dựa trên cơ sở nền tảng của các quá trình phát triển trước đó.

*Ý nghĩa của phương pháp luận:

-Quan điểm phát triển đòi hỏi phải khắc phục tư tưởng phải khắc phục tư tưởng bảo thủ, trì trệ, định kiến, đối lập với phát triển.

-Quan điểm phát triển đòi hỏi nhận thức và giải quyết bất cứ vấn đề gì trong thực tiễn , 1 mặt cần phải đặt sự vật, hiện tượng theo khuynh

hướng đi lên của nó, mặt khác con đường của sự phát triển là quá trình biện chứng, cần phải có quan điểm lịch sử cụ thể trong việc nhận thức và giải quyết các vấn đề của thực tế.

*Trong thời kì đổi mới, đảng cộng sản việt nam đã vận dụng quan điểm này như sau: chủ trương của đảng khuyến khích phát triển tất cả các thành phần kinh tế để phát triển đất nước, khuyến khích phát triển tất cả các vùng miền trên cơ sở vùng miền đó.

Câu 7(6 điểm): Phân Tích Nội Dung Và Ý Nghĩa Phương Pháp Luận Của Cặp Phạm Trù Cái Chung Và Cái Riêng? Nêu 1 Ví Dụ Cụ Thể Trong Thực Tiễn?

*Các Khái Niệm:

-Cái riêng: là 1 phạm trù triết học dùng để chỉ 1 sự vật, hiện tượng hay 1 quá trình riêng lẻ nhất định.

-Cái chung: là 1 phạm trù triết học dùng để chỉ những mặt, những thuộc tính chung không những có ở 1 kết cấu vật chất nhất định mà còn được lặp lại trong nhiều sự vật hiện tượng riêng lẻ khác.

-Cái đơn nhất: là 1 phạm trù dùng để chỉ những nét những mặt, nhưng thuộc tính, chỉ tồn tại ở 1 sự vật hiện tượng nào đó mà không lặp lại ở các sự vật hiện tượng khác.

*Mối quan hệ biện chứng giữa cái riêng và cái chung: chủ nghĩa duy vật biện chứng cho rằng tất cả cái riêng, cái chung, cái đơn nhất đều tồn tại khách quan và có mối quan hệ hữu cơ với nhau. Mối quan hệ đó được thể hiện qua những đặc điểm sau:

1, Cái chung chỉ tồn tại trong cái riêng, thông qua cái riêng mà biểu hiện sự tồn tại của mình, không có cái chung thuần túy tồn tại bên ngoài cái riêng.

2, Cái riêng chỉ tồn tại quan hệ với cái chung, không có cái riêng nào tồn tại độc lập, tách rời tuyệt đối cái chung.

3, Cái riêng là cái toàn bộ, phong phú hơn cái chung, vì ngoài những điểm chung, cái riêng còn có cái đơn.

4, Cái chung sâu sắc hơn cái riêng, vì cái chung phản ánh thuộc tính, những mối liên hệ ổn định, tất nhiên lặp lại ở nhiều cái riêng cùng loại.

Do vậy, cái chung là cái gắn liền với bản chất quyết định phương hướng tồn tại và phát triển cái riêng.

5, Cái đơn và cái chung có thể chuyển hóa lẫn nhau trong quá trình phát triển của sự vật:

+Sự chuyển hóa từ cái đơn thành cái chung là biểu hiện quá trình cái mới ra đời thay thế cái cũ.

+Sự chuyển hóa từ cái chung thành cái đơn là biểu hiện của quá trình cái cũ, cái lỗi thời bị phủ định.

Câu 8(6 điểm): Phân Tích Nội Dung Và Ý Nghĩa Phương Pháp Luận Của Cặp Phạm Trù Nguyên Nhân Và Kết Quả? Nêu 1 Ví Dụ Cụ Thể Trong Thực Tiễn?

*Khái niệm:

-Nguyên nhân: phạm trù chỉ là sự tác động lẫn nhau giữa các mặt trong 1 sự vật hoặc giữa các sự vật với nhau gây ra 1 biến đổi nhất định nào đó.

-Kết quả: là những biến đổi do tác động lẫn nhau giữa các mặt trong 1 sự vật hoặc giữa các sự vật với nhau gây ra.

*Phân biệt nguyên nhân với nguyên có, điều kiện, kết quả với hậu quả:

-Nguyên có: là những sự vật hiện tượng xuất hiện đồng thời với nguyên nhân nhưng nó chỉ là quan hệ bên ngoài, ngẫu nhiên chứ không sinh ra kết quả.

-Điều kiện: là những sự vật gắn liền với nguyên nhân, tác động vào nguyên nhân, làm cho nguyên nhân phát huy tác dụng. Điều kiện không trực tiếp sinh ra kết quả.

-Cả kết quả và hậu quả là do nguyên nhân sinh ra nhưng những gì có lợi cho con người gọi là kết quả, những gì có hại cho con người gọi là hậu quả.

*Tính chất của mối quan hệ nhân quả:

-Tính khách quan: mối liên hệ nhân quả là cái vốn có của bản thân sự vật, không tồn tại ý thức con người.

-Tính phổ biến: với mọi sự vật hiện tượng trong tự nhiên và xã hội đều có nguyên nhân nhất định gây ra, dù nguyên nhân đó đã được nhận thức hay chưa.

-Tính tất yếu: với 1 nguyên nhân nhất định, trong những điều kiện nhất định sẽ gây ra kết quả tương ứng với nó.

*Ý nghĩa của phương pháp luận:

-Trong hoạt động nhận thức và thực tiễn, phải bắt đầu từ việc đi tìm những nguyên nhân xuất hiện sự vật hiện tượng.

-Cần phải phân loại các nguyên nhân để có biện pháp giải quyết đúng đắn.

-Phải tận dụng các kết quả đã đạt được để tạo điều kiện thúc đẩy nguyên nhân phát huy tác dụng, nhằm mục tính đã đề ra.

Ví dụ: hiện tượng hàng loạt công nhân bị ngộ độc thực phẩm ngày càng gia tăng và diễn biến phức tạp. Vậy nguyên nhân do đâu mà dẫn đến hiện tượng hàng loạt công nhân bị ngộ độc thực phẩm ở các nhà máy, xí nghiệp lớn? Nguyên nhân ban đầu được các cơ quan điều tra xác định là do đồ ăn hoặc đồ uống mà công nhân ăn phải tại nhà máy, xí nghiệp – nơi mà họ làm việc. Qua nhiều vụ việc diễn ra có thể xác định được nguyên nhân chủ yếu của hiện tượng này là do đồ ăn, nước uống không hợp vệ sinh; bếp ăn không đảm bảo an toàn vệ sinh thực phẩm. Thức ăn chưa được nấu chín kỹ, biến chất, có mùi ôi thiu, ươn và bốc mùi hoặc nhiễm vi sinh vật (vi khuẩn, ký sinh trùng), các loại rau sống, gỏi chưa được rửa sạch, nước uống thì bị nhiễm khuẩn hoặc bị ô nhiễm hóa học (kim loại nặng, độc tố vi nấm...) kết quả mọi người phải nhập viện hàng loạt vì ngộ độc.

Câu 9(6 điểm): Phân Tích Nội Dung Quy Luật Từ Nhũng Sự Thay Đổi Về Lượng Dẫn Đến Sự Thay Đổi Về Chất Và Ngược Lại? Ý Nghĩa Phương Pháp Luận Của Quy Luật?

*Vai trò của quy luật: chỉ ra cách thức, phương thức của sự vận động, phát triển các quy luật, hiện tượng.

*Các khái niệm:

-Chất: là phạm trù triết học dùng để chỉ tính quyết định khách quan vốn có của sự vật hiện tượng là thông nhất hữu cơ các thuộc tính cấu thành nó, phân biệt nó với các khác.

-Lượng: là phạm trù triết học dùng để chỉ tính quyết định khách quan vốn có của sự vật về các phương diện, số lượng các yếu tố cấu thành, quy mô của sự tồn tại, tốc độ, nhịp điệu của các quá trình vận động và phát triển của sự vật.

-Thuộc tính: chỉ những đặc điểm, tính chất của sự vật.

-Độ: là phạm trù triết học dùng để chỉ khoảng giới hạn mà trong đó có sự thay đổi về lượng chưa làm thay đổi căn bản, bản chất của sự vật, hiện tượng.

-Điểm nút: là thời điểm mà tại đó diễn ra sự thay đổi về chất.

-Bước nhảy: là sự chuyển hóa trong quá trình của sự vật, hiện tượng chất cũ mất đi và chất mới ra đời.

*Nội dung quy luật:

a, Lượng biến đổi dần dần đến sự thay đổi về chất: lượng thay đổi dần dần – vượt qua giới hạn quá độ - tại điểm nút dẫn đến cho chất cũ mất đi, chất mới ra đời, chất mới ra đời sẽ quyết định 1 lượng mới – Lượng mới tích lũy vượt mức giới hạn độ đến tại điểm nút đến chất

mới... quá trình này diễn ra liên tục, tạo thành phuong thức cơ bản, phô biến của các quá trình vận động, phát triển trong tự nhiên, xã hội và tư duy.

b,Khi chất mới ra đời lại có sự tác động trở lại lượng của sự vật: chất mới ra đời sẽ quyết định 1 lượng mới biểu hiện trên phương diện làm thay đổi kết cấu, quy mô, trình độ, nhịp điệu vận động và phát triển của sự vật, làm thay đổi giới hạn độ, điểm nút, tạo ra những biến đổi mới về lượng của sự vật.

*Ý nghĩa của phương pháp luận:

- Trong hoạt động nhận thức và thực tiễn phải coi trọng cả 2 phương diện chất và lượng của sự vật.
- Trong hoạt động nhận thức và thực tiễn cần phải chống 2 khuynh hướng tả khuynh và tư tưởng hữu khuynh.
- Trong hoạt động nhận thức và thực tiễn cần vận dụng linh hoạt các hình thức bước nhảy.

Câu 10(6 điểm): Thực Tiễn Là Gì? Phân Tích Vai Trò Của Thực Tiễn
Đối Với Quá Trình Nhận Thức?

*Khái niệm: thực tiễn là toàn bộ hoạt động vật chất có mục đích, mang tính lịch sử, xã hội của con người nhằm cải biến tự nhiên và xã hội.

*Tính chất của hoạt động thực tiễn:

-Là hoạt động có tính cộng đồng xã hội.

-Là hoạt động có tính lịch sử cụ thể.

-Là hoạt động có tính sáng tạo, có mục đích cải tạo tự nhiên, hoàn thiện con người.

*3 hình thức cơ bản của thực tiễn:

-Hoạt động sản xuất vật chất: quá trình của con người sử dụng công cụ lao động tác động vào tự nhiên, tạo ra của cải vật chất cho xã hội (ví dụ: dung cuốc đi cuốc đất trồng cây vải, trồng mít,...)

-Hoạt động chính trị- xã hội: là hoạt động của các cộng đồng người, các tổ chức khác nhau trong xã hội nhằm cải biến những quan hệ chính trị- xã hội để thúc đẩy xã hội phát triển. (ví dụ: đoàn thanh niên, hội sinh viên)

-Hoạt động thực nghiệm: khoa học là một hình thức đặc biệt của thực tiễn, được tiến hành trong những điều kiện do con người tạo ra, gần giống, giống hoặc lặp lại những trạng thái của tự nhiên và xã hội nhằm xác định những quy luật biến đổi, phát triển của đối tượng nghiên cứu. Dạng hoạt động này có vai trò trong sự phát triển của xã hội, đặc biệt là trong thời kỳ cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại.

*Vai trò của thực tiễn đối với nhận thức:

a, Thực tiễn là cơ sở, động lực của nhận thức:

-Đối tượng nhận thức là thế giới khách quan, nhưng nó không tự bộc lộ các thuộc tính, nó chỉ hoạt động khi con người tác động vào bằng hoạt động thực tiễn, tức là thực tiễn phải là điểm xuất phát, cơ sở trực tiếp hình thành nên quá trình nhận thức.

-Thế giới khách quan luôn vận động, để nhận thức kịp tiến trình vận động của nó, con người bắt buộc phải thông qua hoạt động thực tiễn.

b, Thực tiễn là mục đích của nhận thức:

Những tri thức con người đạt được trong quá trình nhận thức phải áp dụng vào hiện thực và cải tạo hiện thực, sự áp dụng đó thông qua thực tiễn. Đó là sự vật chất hóa những quy luật, tính tất yếu đã nhận thức được. Do đó, thực tiễn là mục đích chung của các ngành khoa học.

c, Thực tiễn là tiêu chuẩn kiểm tra những chân lý, tức là kiểm tra đúng sai của các tri thức mới:

Những tri thức mới, thông qua nhận thức con người có được, để kiểm tra tính đúng đắn của nó, phải dựa vào thực tiễn. Thực tiễn chính là thước đo giá trị những tri thức mới đó, đồng thời thực tiễn bổ sung, điều chỉnh, sửa chữa, phát triển và hoàn thiện nhận thức.

Câu 11(6 điểm): Lenin Viết : "Từ Trực Quan Sinh Động Đến Tư Duy
Trùu Tượng Và Từ Tư Duy Trùu Tượng Đến Thực Tiễn Đó Là Con
Đường Biện Chứng Của Sự Nhận Thức Chân Lý, Nhận Thức Thực Tại
Khách Quan". Anh Chị Hãy Phân Tích Luận Điểm Trên Và Rút Ra Ý
Nghĩa Của Nó?

*Các giai đoạn của nhận thức:

-Nhận thức cảm tính (nhận thức trực tiếp/ trực quan sinh động) bao gồm:

+Cảm giác: là hình ảnh 1 vài thuộc tính sơ khai, đơn lẻ của đối tượng nhận thức tác động vào giác quan của con người.+Tri giác: là hình ảnh tương đối toàn vẹn về sự vật, là tổng hợp cảm giác nhưng có hệ thống, đầy đủ, phong phú.

+Biểu tượng: là hình ảnh được con người tái tạo, lưu giữ khi đối tượng nhận thức không còn tác động trực tiếp vào giác quan của con người – là hình thức phản ánh cao nhất trong nhận thức cảm tính.

-Nhận thức lý tính (nhận thức gián tiếp/ tư duy trùu tượng) bao gồm:

+ Khái niệm: là hình thức cơ bản của tư duy trùu tượng, phản ánh những đặc tính bản chất của sự vật. Sự hình thành khái niệm là kết quả của sự khái quát, tổng hợp biện chứng các đặc điểm, thuộc tính của sự vật hay lớp sự vật. Vì vậy, các khái niệm vừa có tính khách quan vừa có tính chủ quan, vừa có mối quan hệ tác động qua lại với nhau, vừa thường xuyên vận động và phát triển. Khái niệm có vai trò rất quan trọng trong nhận thức bởi vì, nó là cơ sở để hình thành các phán đoán và tư duy khoa học.

+ Phán đoán: là hình thức tư duy trùu tượng, liên kết các khái niệm với nhau để khẳng định hay phủ định một đặc điểm, một thuộc tính của đối tượng. Thí dụ: "Dân tộc Việt Nam là một dân tộc anh hùng" là một phán đoán vì có sự liên kết khái niệm "dân tộc Việt Nam" với khái niệm "anh hùng". Theo trình độ phát triển của nhận thức, phán đoán được phân chia làm ba loại là phán đoán đơn nhất (ví dụ: đồng dẫn điện), phán đoán đặc thù (ví dụ: đồng là kim loại) và phán đoán phổ biến (ví dụ: mọi kim

loại đều dẫn điện). Ở đây phán đoán phổ biến là hình thức thể hiện sự phản ánh bao quát rộng lớn nhất về đối tượng.

Nếu chỉ dừng lại ở phán đoán thì nhận thức chỉ mới biết được mối liên hệ giữa cái đơn nhất với cái phổ biến, chưa biết được giữa cái đơn nhất trong phán đoán này với cái đơn nhất trong phán đoán kia và chưa biết được mối quan hệ giữa cái đặc thù với cái đơn nhất và cái phổ biến. Chẳng hạn qua các phán đoán thí dụ nêu trên ta chưa thể biết ngoài đặc tính dẫn điện giống nhau thì giữa đồng với các kim loại khác còn có các thuộc tính giống nhau nào khác nữa. Để khắc phục hạn chế đó, nhận thức lý tính phải vươn lên hình thức nhận thức suy luận.

+ Suy luận: là hình thức tư duy trừu tượng liên kết các phán đoán lại với nhau để rút ra một phán đoán có tính chất kết luận tìm ra tri thức mới. Thí dụ, nếu liên kết phán đoán "đồng dẫn điện" với phán đoán "đồng là kim loại" ta rút ra được tri thức mới "mọi kim loại đều dẫn điện". Tùy theo sự kết hợp phán đoán theo trật tự nào giữa phán đoán đơn nhất, đặc thù với phổ biến mà người ta có được hình thức suy luận quy nạp hay演绎 dịch.

-Do đó Lenin Viết :”Từ Trực Quan Sinh Động Đến Tư Duy Trìu Tượng
Và Từ Tư Duy Trìu Tượng Đến Thực Tiễn Đó Là Con Đường Biện
Chứng Của Sự Nhận Thức Chân Lý, Nhận Thức Thực Tại Khách
Quan”

*Ý nghĩa: tất cả các chi thức mới mà con người có được trong quá trình hoạt động thực tiễn đều phải được quay lại kiểm nghiệm thông qua hoạt động thực tiễn.

Câu 12(6 điểm): Phân Tích Nội Dung Quy Luật Về Sự Phù Hợp Của Quan Hệ Sản Xuất Với Trình Độ Phát Triển Của Lực Lượng Sản Xuất? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận Dụng Quy Luật Này Như Thế Nào Trong Thời Kỳ Đổi Mới ?

*Các khái niệm:

-Phương thức sản xuất: dùng để chỉ những cách thức con người sử dụng để tiến hành quá trình sản xuất của xã hội ở những giai đoạn lịch sử nhất định.

-Lực lượng sản xuất: là mối quan hệ giữa con người với tự nhiên trong quá trình sản xuất vật chất, là tổng hợp các yếu tố vật chất và tinh thần tạo thành sức mạnh thực tiễn cải biến giới tự nhiên theo nhu cầu sinh tồn và phát triển của con người.

-Kết cấu của lực lượng sản xuất bao gồm:

1, trong các nguyên tố thuộc về người lao động (năng lực, kỹ năng, chi thức,... của người lao động)

2, các tư liệu sản xuất (đối tượng lao động, công cụ lao động, tư liệu phụ trợ,...)

-Quan hệ sản xuất: là mối quan hệ giữa người với người trong quá trình sản xuất vật chất

-Kết cấu của quan hệ sản xuất: gồm quan hệ sở hữu với tư liệu sản xuất, quan hệ tổ chức, quản lý quá trình sản xuất, quan hệ trong phân phối, kết quả của quá trình sản xuất đó.

*Nội dung quy luật:

-Lực lượng sản xuất và quan hệ sản xuất là 2 mặt cơ bản tất yếu của quá trình sản xuất, tồn tại trong tính thống nhất với nhau, quyết định lẫn

nhau, trong đó lực lượng sản xuất là nội dung vật chất của quá trình sản xuất, còn quan hệ xã hội là “hình thức xã hội” của quá trình đó. Tương ứng với trình độ nhất định của lực lượng sản xuất tất yếu đòi hỏi phải có quan hệ sản xuất phù hợp với trình độ đó trên cả 3 phương diện: sở hữu tư liệu sản xuất, tổ chức – quản lý quá trình sản xuất và phân phối kết quả của quá trình sản xuất.

-Mối quan hệ thống nhất giữa lực lượng sản xuất và quan hệ sản xuất tuân theo tính tất yếu khách quan : trong mỗi giai đoạn lịch sử nhất định quan hệ sản xuất với tư cách là hình kinh tế- xã hội của quá trình sản xuất, luôn có khả năng tác động lại sự vận động, phát triển của lực lượng sản xuất, sự tác động này theo chiều hướng tích cực hoặc tiêu cực.

-Do nhu cầu khách quan của sự phát triển xã hội, quan hệ sản xuất phát triển thành quan hệ sản xuất mới để phù hợp với lực lượng sản xuất mới, do đó tạo ra 1 phương thức sản xuất mới.

-Quá trình này liên tục diễn ra, lặp đi lặp lại, làm cho xã hội vận động, phát triển từ thấp đến cao.

Nâng cao trình độ người lao động bằng cách phát triển giáo dục đào tạo đặc biệt là đào tạo nghề. Nâng cao chất lượng hiệu quả giáo dục đào tạo nghề, nhằm đẩy mạnh phát triển nguồn lao động cả về số lượng và chất lượng.

*Đảng cộng sản việt nam đã vận dụng quy luật này như sau

-Hoàn thiện cơ chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa để hoàn thiện quan hệ sản xuất.

-Tăng cường những bước cơ bản về cơ sở vật chất cho khoa học – công nghệ, tập trung xây dựng một số phòng thí nghiệm đạt trình độ tiên tiến trong khu vực trên các lĩnh vực công nghệ trọng điểm như công nghệ thông tin, công nghệ sinh học, hóa dầu....

- Về quản lý, trong kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa phải có sự quản lý của Nhà nước xã hội chủ nghĩa. Nhà nước xã hội chủ nghĩa quản lý nền kinh tế bằng pháp luật, chiến lược, kế hoạch, chính sách đồng thời sử dụng cơ chế thị trường, các hình thức kinh tế và phương pháp quản lý kinh tế thị trường để kích thích sản xuất, giải phóng sức sản xuất, phát huy tính tích cực và hạn chế những mặt tiêu cực

Câu 13(6 điểm): Phân Tích Độc Lập Tương Đối Của Ý Thức Xã Hội So Với Tồn Tại Xã Hội? Cho Ví Dụ Cụ Thể Trong Thực Tiễn?

Ý thức xã hội là sự phản ánh tồn tại xã hội do tồn tại xã hội xã hội quy định nhưng ý thức xã hội không phụ thuộc vào tồn tại xã hội 1 cách thụ động mà nó có tác động tích cực trở lại tồn tại xã hội khi đã ra đời ý thức xã hội có quy luật riêng của nó.

1. Ý thức xã hội: Thường lạc hậu hơn so với tồn tại xã hội.

- Tính lạc hậu của ý thức xã hội biểu hiện rõ nét nhất trong tâm lý xã hội các hiện tượng ý thức xã hội có nguồn và nảy sinh từ xã hội cũ vẫn tồn tại giai đỗi trong xã hội mới mặc dù xã hội đã mất đi thậm chí mất rất lâu.

- Không chỉ ở cấp độ tâm lý mà ngay cả cấp độ lý luận ý thức xã hội vẫn có thể tồn tại xã hội bị bỏ xa nếu lý luận đó không chuyển đổi kịp thời so với sự biến đổi của hiện thực.

Nguyên nhân:

- Ý thức xã hội lạc hậu là do sức mạnh của thói quen tập quán đã ăn sâu bám chắc vào đời sống tinh thần của nhân dân do đó khi tồn tại xã hội thay đổi các yếu tố này dễ dàng thay đổi theo.

- Tồn tại xã hội thường xuyên thay đổi với tốc độ nhanh trong khi đây ý thức xã hội chậm thay đổi nên không phản ánh kịp thời và trở nên lạc hậu.

- Ý thức xã hội luôn gắn bó chặt chẽ với lợi ích giai cấp tập toán người trong xã hội vì vậy những tư tưởng cũ lạc hậu thường được các lực lượng này lưu giữ và truyền bá trong xã hội để níu kéo những lợi ích của họ.

Ý nghĩa:

- Những tư tưởng cũ lạc hậu không tự động mất đi mà phải thông qua cuộc đấu tranh cải tạo.

- Phải xây dựng lý luận khoa học trên cơ sở tổng kết thực tiễn đảm bảo phản ánh kịp thời những thay đổi của cuộc sống đồng thời tạo dựng cơ sở vật chất để hình thành ý thức xã hội mới.

2. Ý thức xã hội có thể vượt trước tồn tại xã hội.

a. Ý thức xã hội nếu phản ánh đúng quy luật vận động của tồn tại xã hội trong những điều kiện nhất định tư tưởng của con người đặc biệt là những tư tưởng khoa học tiên tiến có thể vượt trước tồn tại xã hội chỉ ra chính xác sự vận động của tương lai có tác dụng chỉ đạo hoạt động thực tiễn của con người.

b. Phản ánh vượt trước có cơ sở và phản ánh vượt trước không có cơ sở của ý thức xã hội.

- ý thức xã hội được co là vượt trước tồn tại xã hội nếu nó phản ánh đúng mối quan hệ bản chất tất yếu của tồn tại xã hội nghĩa là ý thức xã hội phản ánh đúng quy luật khách quan của sự vận động phát triển của tồn tại xã hội.

- Tư tưởng khoa học tiên tiến có thể vượt trước ý thức xã hội nhưng xét đến cùng nó bắt nguồn từ tồn tại xã hội nó dự báo trước thực tại khách quan của tự nhiên xã hội.

- Ngược lại nếu ý thức xã hội không phản ánh đúng quy luật khách quan của sự vận động phát triển tồn tại xã hội và bị chi phối bởi mong muốn chủ quan thì khi đó sự phản ánh vượt trước của ý thức xã hội là không có cơ sở rơi vào ảo tưởng tác động xấu đến tồn tại xã hội. Sở dĩ ý thức xã hội có khả năng vượt trước tồn tại xã hội là do ý thức xã hội có tính tồn tại độc lập tương đối so với tồn tại xã hội nó có khả năng phát huy tính sáng tạo trong phản ánh tồn tại xã hội chính vì vậy ý thức xã hội không chỉ phản ánh cái đã có mà vạch ra cái sẽ có trong tương lai.

Ý nghĩa: Muốn có ý thức xã hội mới – ý thức xã hội XHCN chúng ta phải phát huy cao tính năng động sáng tạo của nó và vai trò của con người trong nhận thức và cải tạo thế giới đồng thời khắc phục tính bảo thủ, thụ động ỷ lại trong cuộc sống.

3. Tính kế thừa của ý thức xã hội.

Do có sự kế thừa trong sự phát triển của nó nên không thể giải thích ý

thúc xã hội đơn thuần từ tồn tại xã hội.

- Kế thừa là 1 trong những tính quy luật của sự phát triển một tư tưởng mới ra đời bao giờ cũng có sự chọn lọc tiếp thu những tinh hoa của quá khứ, quan hệ kế thừa làm cho sự phát triển trong lĩnh vực, ý thức xã hội diễn ra như một dòng chảy lịch sử tự nhiên nối tiếp liên tục của tư duy giữa các thế hệ.

- Do ý thức xã hội có tính kế thừa nên không thể giải thích 1 quan điểm tư tưởng nào đó nếu chỉ dựa vào quan hệ kinh tế xã hội hiện có mà chú ý đến

Ví dụ: ý thức về thức ăn tồn tại lâu hơn sự tồn tại vật chất của thức ăn, ý thức về giai cấp có sau khi các giai cấp đã hình thành, chính sách khoan hồng của nhà nước đối với tội phạm có sự kế thừa của chính sách từng có trong lịch sử nhà nước,...

Câu 14(6 điểm): Phân Tích Vai Trò Của Quần Chúng Nhân Trong Sự Phát Triển Lịch Sử Và Rút Ra Ý Nghĩa Của Nó? Đảng Cộng Sản Việt Nam Đã Vận Dụng Bài Học “Lấy Dân Làm Gốc” Như Thế Nào Trong Thời Kỳ Đổi Mới?

*Khái niệm quần chúng nhân dân: là bộ phận có chung lợi ích căn bản, bao gồm những thành phần, nhưng tầng lớp và những giai cấp, liên kết lại thành tập thể dưới sự lãnh đạo của 1 cá nhân, tổ chức hay đảng phái nhằm giải quyết những vấn đề kinh tế, chính trị xã hội của 1 thời đại nhất định. Các bộ phận cấu thành quần chúng nhân dân là mang tính lịch sử cụ thể, nhưng nhìn chung, quần chúng nhân dân bao gồm các bộ phận dân cư:

-Người lao động sản xuất ra của cải vật chất và các giá trị tinh thần.

-Những bộ phận dân cư chống lại giai cấp áp bức, thống trị, đối kháng với quần chúng nhân dân.

-Những giai cấp, tầng lớp thúc đẩy tiến bộ xã hội.

*Vai trò của quần chúng nhân dân trong lịch sử:

-Quần chúng nhân dân là lực lượng sản xuất cơ bản của với mọi xã hội, trực tiếp sản xuất ra của cải vật chất, đáp ứng nhu cầu tồn tại và phát triển của con người và xã hội.

-Quần chúng nhân dân là lực lượng trực tiếp hoặc gián tiếp sáng tạo ra các giá trị tinh thần cho xã hội và kiểm chứng các giá trị đó.

-Quần chúng nhân dân là lực lượng và động lực cơ bản của với mọi cuộc cách mạng và cải cách xã hội. Không có cuộc cách mạng hay cải cách

nào thành công nếu không xuất phát từ nguyện vọng và lợi ích của quần chúng nhân dân.

Do đó, xét từ kinh tế đến chính trị, từ hoạt động vật chất đến hoạt động tinh thần, quần chúng nhân dân luôn đóng góp vai trò quyết định trong lịch sử và có thể tạo ra lịch sử

*Ý nghĩa: trong tất cả với mọi hoạt động và điều tiết xã hội, với mọi chủ trương, đường lối, chính sách của nhà nước đều phải xuất phát từ nguyện vọng và lợi ích của quần chúng nhân dân.

Phần 4 điểm 9 câu hỏi:

Câu 1(4 điểm): Tại Sao Mối Quan Hệ Giữa Tư Duy Và Tồn Tại Hay Giữa Vật Chất Và Ý Thức Là Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học ?

*Định Nghĩa Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học:

-Ăng Ghen “Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học Đặc Biệt Triết Học Hiện Đại Là Vấn Đề Quan Hệ Giữa Tư Duy Và Tồn Tại ”

-Hai Mặt Trong Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học:

+Mặt Thứ Nhất: Mối Quan Hệ Giữa Vật Chất Và Ý Thức

+Mặt Thứ Hai: Con Người Có Khả Năng Nhận Thức Được Thế Giới Hay Không

*Tại Sao:

-Đây Là Vấn Đề Rộng Nhất, Chung Nhất Đóng Vai Trò Là Nền Tảng, Định Hướng Để Giải Quyết Vấn Đề Khác.

-Các Trường Phái Triết Học Đều Trực Tiếp/Gián Tiếp Đi Vào Giải Thích Về Mối Quan Hệ Giữa Tư Duy Và Tồn Tại Hay Giữa Vật Chất Và Ý Thức Trước Khi Đi Vào Các Quyết Định Của Mình.

-Việc Quyết Định Mối Quan Hệ Giữa Vật Chất Và Ý Thức Là Cơ Sở Xuất Phát Cho Các Quyết Định Triết Học Nay Sinh.

-Việc Quyết Định Vấn Đề Cơ Bản Của Triết Học Là Tính Chất Khách Quan Khoa Học Để Phán Địch Lập Trường Tư Tưởng Triết Học Của Các Nhà Triết Học Trong Lịch Sử.

Câu 2(4 điểm): Phân Tích Sự Đôi Lập Giữa Phương Pháp Biện Chứng
Và Phương Pháp Siêu Hình Và Đánh Giá ,Giá Trị Của Hai Phương Pháp
Đó.

*So sánh 2 phương pháp :

Phương pháp luận biện chứng và phương pháp luận siêu hình có nhiều điểm khác biệt. Phương pháp luận biện chứng nhận thức được sự vật hiện tượng trong mối quan hệ quyết định, ràng buộc lẫn nhau, ở đó vừa thấy bộ phận, vừa thấy toàn thể, còn phương pháp luận siêu hình lại nhận thức các sự vật hiện tượng trong trạng thái cô lập, tách rời với các sự vật khác, chỉ thấy chính thể cô lập mà không thấy toàn thể. Phương pháp luận siêu hình nhận thức các sự vật hiện tượng ở trạng thái tĩnh lại, không vận động, không phát sinh, không phát triển, nếu có biến đổi chỉ là sự biến đổi về lượng.

Ngược lại, phương pháp luận biện chứng nhận thức các sự vật hiện tượng luôn vận động biến đổi, nằm trong khuynh hướng chung là phát triển, đó là quá trình biến đổi về chất của sự vật. Nguyên nhân của sự biến đổi đối với phương pháp luận siêu hình là nằm ngoài sự vật hiện tượng, trong khi với phương pháp luận biện chứng, nguồn gốc của sự phát triển nằm trong bản thân các sự vật hiện tượng. Đó là quá trình đấu tranh giữa các mặt đối lập nhằm giải quyết các mâu thuẫn nội tại của chúng.

*Vai trò:

-Phương pháp luận siêu hình có tác dụng trong 1 phạm vi nhất định nào đó và thường được 1 số môn khoa học tự nhiên sử dụng.

-Phương pháp luận biện chứng là công cụ hữu hiệu để giúp con người nhận thức và cải tạo thế giới.

Câu 3(4 điểm): Có Thể Đồng Nhất Quan Hệ Nhân Quả Với Quan Hệ Hàm Số Được Không? Tại Sao?

*Định Nghĩa Nguyên Nhân, Kết Quả:

-Nguyên Nhân: Là Phạm Trù Chỉ Sự Tác Động Lẫn Nhau Giữa Các Mặt Trong Một Sự Vật Với Nhau Gây Ra Một Biến Đổi Nhất Định Nào Đó.

-Kết Quả: Là Những Biến Đổi Xuất Hiện Do Tác Động Lẫn Nhau Giữa Các Mặt Trong Một Sự Vật Hoặc Giữa Các Sự Vật Với Nhau Gây Ra.

*Không Thể Đồng Nhất Quan Hệ Hàm Số Và Quan Hệ Nhân Quả Được Vì:

-Trong Quan Hệ Hàm Số $y=f(x)$ Với Mỗi Giá Trị Của x Cho Ta Một Giá Trị y Tương Ứng (Chỉ Một Giá Trị y)

-Trong Quan Hệ Nhân Quả Diễn Ra Phức Tạp. Một Nguyên Nhân Sinh Ra Nhiều Kết Quả, Nhiều Nguyên Nhân Sinh Ra Một Kết Quả. Hơn Nữa Quan Hệ Nhân Quả Mang Tính Khách Quan Còn Quan Hệ Hàm Số Không Có Tính Khách Quan

Câu 4(4 điểm): Theo Triết Học Mac-Lenin Vận Động Và Đứng Im Có Đối Lập Tuyệt Đối Không? Tại Sao?

*Vận động: là với mọi sự biến đổi nói chung, tức là với mọi sự biến đổi từ đơn giản đến phức tạp diễn ra trong thế giới

*5 hình thức của vận động:

+Vận động cơ học: sự di chuyển của các vật thể trong không gian

+Vận động vật lý: sự vận động của các phân tử, các hạt cơ bản, các quá trình nhiệt điện,...

+Vận động hóa học: sự biến đổi của các chất vô cơ, hữu cơ trong quá trình hóa học và phân giải

+Vận động sinh vật: sự trao đổi chất của cơ thể sống với môi trường

+Vận động xã hội: sự thay thế giữa các hình thái kinh tế - xã hội

*Đứng im là 1 trạng thái vận động đặc biệt, tương đối ổn định của các sự vật. Đứng im chỉ xảy ra trong 1 quan hệ xác định, với một hình thức vận động xác định. Đứng im là tương đối tạm thời, còn vận động là tuyệt đối.

Do đó, giữa vận động và đứng im không có sự đối lập tuyệt đối.

Câu 5(4 điểm): Tại Sao Nói Sản Xuất Vật Chất Là Cơ Sở Của Sự Tồn Tại Và Phát Triển Của Xã Hội?

*Khái niệm: thực tiễn là toàn bộ hoạt động vật chất có mục đích, mang tính lịch sử, xã hội của con người nhằm cải biến tự nhiên và xã hội.

*Tính chất của hoạt động thực tiễn:

-Là hoạt động có tính cộng đồng xã hội.

-Là hoạt động có tính lịch sử cụ thể.

-Là hoạt động có tính sáng tạo, có mục đích cải tạo tự nhiên, hoàn thiện con người.

*3 hình thức cơ bản của thực tiễn:

-Hoạt động sản xuất vật chất: quá trình của con người sử dụng công cụ lao động tác động vào tự nhiên, tạo ra của cải vật chất cho xã hội (ví dụ: dung cuốc đi cuốc đất trồng cây vải, trồng mít,...)

-Hoạt động chính trị- xã hội: là hoạt động của các cộng đồng người, các tổ chức khác nhau trong xã hội nhằm cải biến những quan hệ chính trị- xã hội để thúc đẩy xã hội phát triển. (ví dụ: đoàn thanh niên, hội sinh viên)

-Hoạt động thực nghiệm: khoa học là một hình thức đặc biệt của thực tiễn, được tiến hành trong những điều kiện do con người tạo ra, gần giống, giống hoặc lặp lại những trạng thái của tự nhiên và xã hội nhằm xác định những quy luật biến đổi, phát triển của đối tượng nghiên cứu. Dạng hoạt động này có vai trò trong sự phát triển của xã hội, đặc biệt là trong thời kỳ cách mạng khoa học và công nghệ hiện đại.

*Trong các hình thức hoạt động trên, hoạt động sản xuất vật chất đóng vai trò quyết định nhất, bởi vì:

-Sản xuất vật chất là nhu cầu khách quan của sự tồn tại và phát triển của xã hội

- Sản xuất vật chất là cơ sở, nền tảng để con người sáng tạo ra các mặt của đời sống xã hội, sáng tạo ra các giá trị văn hóa, tinh thần cho xã hội
- Sản xuất vật chất quyết định sự phát triển của xã hội từ thấp đến cao quyết định sự tiến bộ của xã hội

Câu 6(4 điểm): Trong Kết Cấu Của Lực Lượng Sản Xuất , Yếu Tố Nào Giữ Vai Trò Quyết Định Nhất? Tại Sao?

*Khái niệm:

-Lực lượng sản xuất: là mối quan hệ giữa con người với tự nhiên trong quá trình sản xuất vật chất, là tổng hợp các yếu tố vật chất và tinh thần tạo thành sức mạnh thực tiễn cải biến giới tự nhiên theo nhu cầu sinh tồn và phát triển của con người.

-Trình độ phát triển của lực lượng sản xuất phản ánh trình độ chinh phục giới tự nhiên của con người

-Kết cấu của lực lượng sản xuất bao gồm:

1, trong các nguyên tố thuộc về người lao động (năng lực, kỹ năng, chỉ thức,... của người lao động)

2, các tự liệu sản xuất (đối tượng lao động, công cụ lao động, tư liệu phụ trợ,...)

*Trong các yếu tố trên, người lao động giữ vai trò quyết định nhất bởi vì người lao động trực tiếp sáng tạo ra công cụ lao động, mà công cụ lao động biểu hiện rõ nét nhất chính là trình độ phát triển của lực lượng sản xuất, trình độ chinh phục của con người.

Câu 7(4 điểm): Kết Cấu Của Lực Lượng Sản Xuất, Yếu Tố Nào Đóng
Nhất , Cách Mạng Nhất?

*Khái niệm:

-Lực lượng sản xuất: là mối quan hệ giữa con người với tự nhiên trong quá trình sản xuất vật chất, là tổng hợp các yếu tố vật chất và tinh thần tạo thành sức mạnh thực tiễn cải biến giới tự nhiên theo nhu cầu sinh tồn và phát triển của con người.

-Kết cấu của lực lượng sản xuất bao gồm:

1, trong các nguyên tố thuộc về người lao động (năng lực, kỹ năng, chi thức,... của người lao động)

2, các tư liệu sản xuất (đối tượng lao động, công cụ lao động, tư liệu phụ trợ,...)

*Trong các yếu tố trên, công cụ lao động là yếu tố đông nhất, cách mạng nhất, bởi vì:

-Do khoa học ngày càng phát triển nên con người luôn ứng dụng khoa học để sang tạo ra các công cụ lao động mới

-Do nhu cầu của xã hội , con người ngày càng cao nên con người luôn ý thức để sáng tạo ra các công cụ để đáp ứng nhu cầu đó

-Do kinh nghiệm, kỹ năng của con người ngày càng cao, hoàn thiện nên con người luôn cải tiến công cụ lao động, để quá trình sản xuất đạt hiệu quả hơn, năng suất lao động cao hơn

Câu 8(4 điểm): Sao Ngày Nay , Khoa Học Là Yếu Tố Trực Tiếp Của Xã Hội ? Ví Dụ ?

*Khái niệm:

-Lực lượng sản xuất: là mối quan hệ giữa con người với tự nhiên trong quá trình sản xuất vật chất, là tổng hợp các yếu tố vật chất và tinh thần tạo thành sức mạnh thực tiễn cải biến giới tự nhiên theo nhu cầu sinh tồn và phát triển của con người.

-Trình độ phát triển của lực lượng sản xuất phản ánh trình độ chinh phục giới tự nhiên của con người

-Kết cấu của lực lượng sản xuất bao gồm:

1, trong các nguyên tố thuộc về người lao động (năng lực, kỹ năng, chỉ thức,... của người lao động)

2, các tự liệu sản xuất (đối tượng lao động, công cụ lao động, tư liệu phụ trợ,...)

*Ngày nay, khoa học trở thành lực lượng sản xuất trực tiếp của xã hội bởi vì khoa học phát triển hoạt động trực tiếp tới các yếu tố trong lực lượng sản xuất:

-Trước hết, nhờ khoa học phát triển, con người nhận thức sâu sắc hơn về thế giới, và trên cơ sở đó, con người sáng tạo ra được nhiều công cụ, lao động mới để thay thế con người trong quá trình sản xuất (ví dụ: sáng tạo ra rô bốt, AI,...)

-Nhờ có khoa học, con người mới có khả năng sáng tạo ra nhiều vật liệu mới (ví dụ: vật liệu nano,...)

-Trên cơ sở đó người ta tạo ra được nhiều sản phẩm đáp ứng nhu cầu của con người và xã hội

Câu 9(4 điểm): Tại Sao Ý Thức Của Xã Hội Thường Lạc Hậu Hỗn So Với Tồn Tại Của Xã Hội? Ví Dụ?

*Khái Niệm Tồn Tại Xã Hội : Là Phương Diện Sinh Hoạt Vật Chất Và Những Điều Kiện Sinh Hoạt Vật Chất Trong Xã Hội.

*Kết Cấu : Tồn Tại Xã Hội Bao Gồm Phương Thức Sản Xuất, Điều Kiện Địa Lý Và Dân Số.

*Khái Niệm Thức Xã Hội: Là Phương Diện Sinh Hoạt Tinh Thần Của Xã Hội (Bao Gồm Quan Điểm, Tư Tưởng, Tình cảm,...), Nảy Sinh Trong Xã Hội Và Phản Ánh Tồn Tại Xã Hội Trong Giai Đoạn Phát Triển Nhất Định.

*Ý Thức Xã Hội Thường Lạc Hậu Hơn Tồn Tại Xã Hội Vì:

-Ý Thức Xã Hội Là Cái Phản ánh Tồn Tại Xã Hội Nên Nó Có Sau Tồn Tại Xã Hội.

-Do Sức Mạnh Của Phong Tục, Tập Quán, Truyền Thống Cũng Như do Tính Bảo Thủ Của Một Số Hình Thái Ý Thức Xã Hội, Mặt Khác Tồn Tại Xã Hội Có Tính Biến Đổi Nhanh, Ý Thức Xã Hội Không Phản Ánh Kịp Thời.

-Ý Thức Xã Hội Luôn Gắn Với Lợi Ích Của Những Giai Cấp Nhất Định.

→ Vì Vậy Những Tư Tưởng Lạc Hậu Thường Được Các Lực Lượng Xã Hội Lưu Trữ Và Truyền Bá Nhằm Chống Lại Những Lực Lượng Xã Hội Tiến Bộ.

*Ví Dụ: Một Số Vùng Quê Ở Việt Nam Tuy Điều Kiện Kinh Tế Phát Triển Nhưng Vẫn Còn Phong Tục, Tập Quán Lạc Hậu Như : Ma Chay, Tảo Hôn,...